

گلشنِ گلشن

Ketabton.com

بهاره گلشنی خندانده کوی

اظهار الله اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surroundings is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Johnson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Pher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنڈی دکل پیہ لاس کبھی خونڈنہ گوی

اظہار اللہ اظہار

سنہ یکبتہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلسور (پاکستان)

۳ انتساب

د هاڻي دروند پلار په نامه چې وايي
"د عيت زخمو نه لا بنگاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي"

* * *

د خوږې مور بي بي په نوم چې وايي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رې دې ودان کړه زما هرڅه ته يې

* * *

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رې ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر دے
چې د هغوي په شعري مجموعۀ "ژوندون که بېلتون" کې چې چاپ دے
اظهار

د اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کابني دگل پاه لاس کېږي خوند: اېکوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتيب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله حن، محمد داؤد کمال
پروفېسر ټک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روجه اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جتکي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ۱۰۰ روپۍ

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج

پېښور يونيورسټي

فون: ۲۴۰۳۰۵

هایئکو تپوتنی او نیوکی

د هایئکو ساخت او هیئت خه دے. کومو معروضی حالاتو او نفسیاتی عواملو زبې وې ده. خه تاریخ، ثقافتی او ساجی پس منظر لري او پښتو ادب ته کله، څنگه او له کومه راغلي ده. ددې وضاحتونو بېخي ضرورت نه دے پاتې شوه. ځکه چې اوس د دنیا د نورو ژبو او ادبیاتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دې حوالې سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات مخې ته راوړلي دي چې دوباره ذکر به یې نوستونکې د تکرار د بې خوندي او د نظر د ستومانۍ سره مخ کړي. گڼې نو دې سلسله کښې زما مضمون چې زما د هایئکو رومي مجموعه "رانه غورېدونو کښې بنگلې شېرنگلوي" کښې چاپ شوه دے. باید چې اولوستلې شي. او بیا په تېره تېره د ښاغلي محمد یازغل صېب تفصیلي مقاله چې د هغوي د هایئکو په مجموعه "د ښائتونو د صحرا ورځي" کښې موجوده ده

په دې حمله کښې کښلې هواروې شي.

ځکه نو دلته زما مقصد د هایئکو په ټیکنیک خه تحقیقی مضمون یا مقاله لیکل نه دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسري شان جاج اختل دي. چې د تپې په مرسته او د هایئکو په غندنه کښې مخې ته راغلي دي. ممکنه ده چې په دې لړ کښې زه د هایئکو خه فني او ټیکنیکي اړخونه هم په گوته کړم. ولې حیثیت به یې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضونه زیات هېڅ هم نه وي او زما دې خبرې سره به بېخي نه متعارض کېږي چې گڼې زما دا لیک په هایئکو باندې منضبط او مبسوط تحقیقی لیک نه دے.

تر اوسه پورې چې د هایئکو په مخالفت کښې کوم لیکونه زما له نظره راټپ شوي دي هغوکښې سنجیده او غېر سنجیده هر دوه قلمه ذهني رویو برخه اختلې ده. دې لړ کښې چې غېر اصولي او د هایئکو د صنف سره په حسد، عصبیت او بې علمۍ باندې مینې بې حایه مخالفتونه په نظر راځي. هغه زه دخپل بحث نه ځکه او باسې چې داسې ذهني رویې د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف څنډه ده بلکې د نا اهلې د پټولو په هڅه کښې د تپې په اوږدو د ټوپک اړغودلو ناداني ده او د تپې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي.

ایته د تپې او هایئکو د تقابل په نتیجه کښې چې کوم اصولي اختلافات یا بنیادي اندېښنې مخې ته راغلي دي. باید

رد عمل بیکاره کړو۔ د مثال یو څو نمونې دا دي:

”چاڼ نیک اس بات کا تعلق ہے کہ تیر شاعر کو مارتا ہے
 اور اسکو گمانی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
 ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بچے کی
 وسیع القبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔“

دوہمہ حوالہ:

”مون خلیق خوبہ نوم سرہ یو او د تپہی د خالق
 نوم چاتہ نہ وی معلوم نو دچا کارشہ دے سچہ یہ
 پتہ خیل وخت خرابوی۔ خنی خلق خو تردی پوری
 وائی چہ تپہ شاعر ورکوی او ہائیکوی را ژوندے
 کوی مطلب دا چہ د ژبی او ادب غم چاسرہ نشته
 صرف او صرف د خیل خان غم پہ معنہ کوی دی۔“

دحیرا نسیا خبرہ دا دہ چہ گران تنقید کونکو بناغلیو
 اخر څنگه دا فرض کړه چہ گنہی انظار الله انظار په فای ژوند
 کنبی د تپہی د اهمیت نہ انکار کوی د خبری مطلب صرف او سر
 دو مره و چہ ہائیکو پہ تخلیقی سطح د فرد د انفرادیت نئی نہ
 کوی او خود نمائی چہ د تخلیق کار فطرت دے ورته ہائیکو
 کنبی د تسکین موندلو زیاتی موقتی پہ لاس ورتی گنہی نو
 دغه معترضین دی پخپل گروان کنبی سر دنتہ کوی او اودی
 وائی کہ چری د پنتو ژبی یو شاعر ادیب پخپله نامہ نظم
 نشر، غزل، ہائیکو، افسانہ، ناول، خاکہ، نکل وغیرہ لیکي نو

چہ جائزہ یی واخستے شي۔ خوله هر څه نه وړاندې زه
 بناغلیو ناقدینو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چہ د
 کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
 مضمون ”ہائیکو د پنتو ادب کېسوی تیر“ کنبی ورکړی دی ہنہ
 دی لازمی اولوی او د تصفیہ شوو اختلافاتو دی پہ بیا بیا
 پی حایہ گردان نہ کوی گنہی نو او دی بنائی چہ زه پہ خپلو
 انتقادی معروضاتو کنبی پہ کوم کوم مقام تیندک شوے یا
 پہ کوم کومو حایونو کنبی تیر وتلے یم۔ زلمے نقاد بناغلی
 ازاد اشغری صیب پہ دی باب کنبی لیکي۔

”راتہ غوږ ونوکنبی بنگرې شپنگوي، نوم هم
 بنايسته او د تاپول گټې اپ هم نيايسته..... د
 اکثر و ملگرونه چي ما کوي تبصرې پرې ولوستې
 يا واؤرېدې د هغې په باب به زه څه ووايم، خو
 دا به ووايم چي که د اظهار د کتاب سر مقاله په
 غور ولوستے شي نو په دې کنبې ددغو بناغلیو
 معترضينو د قانع کولو دپاره مواد شته۔“

ما په خپل ذکر کړے شوي مضمون کنبی دا حقيقت څرگند
 کړے وو چي:

”د تپہی شاعر ورک وي او د ہائیکو شاعر ژوندے
 او معلوم وي۔“

لهذا گڼو ناقدینو ددی خبری پہ تر څ کنبی سنجید او طنزیہ

هنده به گنجی د پښتو د ادب پنگله او د پښتنو د اجتماعي ژوند
 سرمایه نه شي تسليموله بلکې پښتانه به يې په دې سبب
 رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي هکله نو دا دې
 خپلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړې شي که هر
 څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
 او مذهبي، سماجي او نفسياتي رويو انگازې ولې نه راپورته
 کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
 ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
 پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولي دې د ادب د
 دې رنگارنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
 کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کې
 برخه اخلي او د قايي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
 حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائ د
 دې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
 ځان غم په مخه اختو کې د زمکې او اسمان فرق د
 بوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبې
 او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
 اظهار الله. اظهار.

راقم المعروف ليکلي وو

”تهپې صرف علاقائي يا پښتو ادب متاثره کړې چې
 هايکو په افائي تناظر کې د دنيا د هرې

ژبې، ادب او طبيقي سترگې ځان ته را اړولي دي.
 ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
 ”په نې صرف علاقائي يا پښتو ادب کو متاثر کړاې چېکه
 هايکو کې عالمي پذيرائي شوې ده. ميرے خيال میں تهپې کې
 جو عالمي پذيرائي شوې ده وہ ايشياء کے کسی اور صنف
 کو نصيب نہیں ہوئی۔ یہی وجہ ہے کہ انگریز مستشرقین
 نے زياده تحقيق تهپې پرکړې ده اور اس صنف پر جامع
 کتابیں لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کړا
 يې ده.“

د ترجيې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
 داده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
 زما په مضمون کې يوځانې هم موجود نه دے او نه ما
 دا دعوي کړې ده چې تهپې ته په عالمي سطحه توجه نه ده
 شوې. مقصد يې دا و چې هايکو د دنيا په هره ژبه کې
 رواج موندلے دے او هره ژبه کې ليکلي کېږي او تهپه
 د بين المللي پېژندکلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
 يا هندکو کې ليکلي شوي ده. او هغه هم د بنيادي ساختيايي
 تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
 اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انگريزي، اطالوي، فرانسوي،
 جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
 او وړو ژبو کې ليکلي شوي يوڅو تهپې او ښايي ولې دې

برعکس هائيگوت و دنيا په هره ژبه کېدای ليکلې شوې ده او ليکلې کېږي. چې گڼ ماشومانه چې شکره - زما په خيال بناغله اسير گڼلې زما نظرونه په پوره تناظر کېدای و کتلو هره ضرورت نه د هغه حسوس کېدای او د خپلې خوبې هغه عبارتونه چې دوستاي دي چې د هغوي ټاکلي شوي مقصد ته پرې تقويت رسېدای.

رنگ د ادب د خپل نظر يې ته زيان ورسي. زه هم د داسې رجحان مدمت کوم خو زما په خيال چې بناغلي مشتاق مجروح شاه ته د فحش گويي نسبت کېدای دے او بيا يې د ثبوت په طور کوي نموني وړاندې کړي دي پهنې کېدې د ښکاره تېروتنو ښکار شوي دے. زما مقصد هرگز د يو غلط رجحان وکالت کول نه دي خو د حق او باطل ترمنځه فرق نه کول راته هم يو دغه خيانت ښکاري.

گڼ ان بناغله مشتاق مجروح په خپل مشون اني اينلا کو هائيگو کېدې په راقم الحرفي د خپل خاص تنقيد ي چېر کلي کوي دي. ليکي:

در حقيقت فحش گويي يا فحش کاري د معاشرې د اخلاقياتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لوسته جرم دے. چې د هوس ناکي، شهوت پرستي او عصمت فروشي ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او نگ لاري خطا کوي او په سرې سترگې توري. پدشکه د داسې رجحان خلاف نه صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کېدې توره وپتل زيات مناسب دي البته که ددغي عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره پېرايه کېدې د ژوند وړ بېلابېلې او ښوولې شي. يا د معاشرې برېښو او لغز اېښود پکښې په داسې هنر او غنډلې شي چې پکښې د لذت پرستي نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصوير راښکاره کېږي نو دا به فحش لټون پېر نه بلکې د اسلامي ادب په زمره کېدې راځي. ځکه چې د يو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښه او بد فاصله کوي. اوس که يو لمس پرست "بهشتي زېور" ته

"نن اني اينلا کو ميتو نوي هوم کېدې زېر پېدلې غځي هائيگو د غمناکي اعلي ترينې نموني دي بلکې دا ښه په د شوق سره وپلې شو چې اني اينلا کو ميتو نوي هوم کېدې زېر پېدلې خو هائيگو ته بيلو پرنتې وپل مناسب دي"

وړاندې ليکي:

"په شاهده کېدې راغلي ده چې پښتو شاعري کېدې تر اوسه د قلمي شاعرانو نه علاوه بل چا نه فحش گويي نه ده کړې. واحد دا نو وارو صنف دے چې غځي ليکو نگو د فحش گويي. د پاره خاص کر دے"

زه دا وپل نه غواړم چې بناغله مشتاق مجروح دي خپله اعلي و ارفع ادبي عصبي باندې لن غور اوکړي. بهر کيف په ادب کېدې فحش گويي واقعي چې د غځني وړ اقدام دے دغه

ڪرڻي له سر راوڙه ناداني گهڻي
 گهڙڪ چي ڏڪوي چرگي نه ماتهن پري
 ورله په پوزه ڪڻي ڪڻي بيهه وڙڪوي

چي پکڻي ڏجڻ اوسن قانوني اڀڄ په تشيبي استدار
 ڪڻي وڙاندڻي شوع ڏي اودا حڪمت پکڻي بيان شوع
 ڏي چي په بڻو پري نه ڏي ستول پڪار گهڻي نو مازغه ڏي
 خرابيد ڏي شي. خو بناغلي مشتاق ته پکڻي بڻڪاره غماشي
 بڻڪاري اوس ڏي دوستون کي چيله اوڙائي چي غماشي زما په
 هائيگو ڪڻي ده ڪنه ڏ بناغلي معترض په ذهن ڪڻي.

بحر تقدير که زما په هائيگو ڪڻي ڏ جيايائي حياتو ڏ
 ادراک او اظهار سره سره ڏ غماشي عناصر په لاشعوري
 توگه هم راغلي وي نو استغفر الله خدا ڏي ته ڏي توپه
 وي. بلڪي زه ڏ دا رنگ هائيگو ڏ Dione کولو اعلان ڪوم.

البتہ ڏ بناغلي مشتاق مجروح صيب دا دعويٰ بهي بي
 حايه ده. چي گهڻي په ڊينتو ڪڻي ڏ فلسفي شاعران ونه، علاوہ
 بل چا غماشي نه ده خوره ڪري مگر هائيگو ڪڻي ڏ اوسي
 ڪڻي.

زه پوڻبتنه ڪوم چي ايا خوشحال خان خٽڪ بابا فلسفي
 شاعر ۽ اوڪه نه، که جواب ڏي نفي ڪڻي وي نو بيا ڏ هغوي
 په شاعري ڪڻي چي ڪومي ناروا شوخي او اسپر شونه دي تر
 ڪومه پوري ڏ بناغلي ڏ يقيناً defend ڪول شي.

ڪوڪ شاستر وائي نو په ڏي ڪڻي به تصور ڏچا وي (هنڌا
 دوه ڪئين ونه په ڏي سلسله ڪڻي ڏ پر اهم ڏي يو موضوع
 او بل موضوع ته اڀوچ - اوس که يو ڏي نه خيال ته غلط
 اڀوچ اوڻي نو ڏي نه خيال به په ڏي سبب نه ڪندڻ ڪڻي
 چي ڪڻي ناروا اڀوچ ورته اوڪر ڏي شو بلڪي ڏ غلطو اندازو
 سر غوڻول به عين انصاف وي.

بناغلي مشتاق مجروح چي ڏ راقم المعروف په ڪومو
 هائيگو باندي ڏ غش ڪويي تهمت ڳول ڏي ڏ نموني په
 ڇول تري يو دوه هائيگو وڙاندڻي ڪڻي.

واده ڪڻي پام ڪوه ناوخته نه ڪري
 چي استعمال ڪڻي ڏي اوبه نه راڻي
 نو ڏ ڪوهي ٽولي چيني اوچي شي

زه نه پوهينم چي آخر ڪوم داخلي انتشار بناغلي ڏي
 کج بحث نه را او پارولو چي نقل ڪو ڏي شوي هائيگو ڪڻي
 غماشي ده. چي نه ڏي لفظياتو ڪڻي ڏ هوسناڪي شه ترغيب
 شته اونه ڏي معنيٰ ڏ شهوانيت چغلي خوري البتہ شر ڪنده
 پکڻي ڏ خاتم الانبياء ^{عليه السلام} ڏ وينا دا مفهوم ڏي چي نه
 ڏي بالغ شي نو واده ورله اوڪر - هڪه چي زما په خيال
 ورسنو تري ڪڻي پيچيدگه هم پيدا ڪڻي شي.
 بله هائيگو :-

دو ٻيهر خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي د ٽيپي د پاكدامني
 نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما په خيال يا
 خوگني هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٽيپي اورسدي او
 لوستي دي او يا گني د ٽيپي لغاشي ورته لغاشي نه بنڪاري.
 د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د بناغلي په خدمت
 کني دا شو ٽيپي ورايندي کني دي صراحت سره جي
 دا چرته اخوا د بخوا ٽيپي هم نه دي بلڪي د پڻتو ٽيپي
 مشهوري او معروف ٽيپي دي جي مستند و مطبوعه ٿيو
 کني شمير لے کني.

يا قربانے :

په ما دي خبته نغاره کړه
 ورکه غمه شاه جي شملو له به درتلمه
 جي خوله مي اخلي بم الله کړه
 پيريان پري ناست دي اثر ي به شي مينه
 آسمان له ستور و غاره ورکړه
 ماله بي ننگه اشتاغب نه را کوينه
 سورے سورے پگولورا شي
 جي پرها رونه دي گندوم خوله درکومه
 دا د رشو نه چونگ دے - هيله لرم جي بناغلي مشتاق
 سره به دي ٽيپو په صفايي کني گني تاويلات او توجيحات
 وي گني نو دا به سني جي په پڻتو ٽيپي کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کړي بلڪه د پڻتو ٽيپي کلاسک او
 کلاسيکي دواړه قومه شاعرانو ته د دغه اعزاز پٽکي په سر
 دے . او دا ٽيپي ٽيپه هم د لغاشي د زد نه په نه ده پاتي شوي.
 اصل کني جبايلات او لغاشي د يو تصوير دوه جدا جدا
 اړخونه دي خو مبيع جي يوه ده يعني جنس. اوس که د جنس
 صحت مند اړخ واخستل شي. نو د جبال احساس به پيدا
 کني او که نه رنجور اړخ جي موضوع جوړه شي نو لغاشي
 به تري سازي بي - دغه وجه ده جي د جذباتو په غورځنگ
 کني حني وخت په دواړو کني د امتياز کرينه را بنڪل گرانه
 شي. په داسي نازکو مرحلو کني ذهن د هر قومه الائنس
 نه په سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به راپيدا کني
 لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوي دے.

د ائي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي
 ” زمونڊ د پڻتو نوو ليکونکيو د هائيو طرف ته
 مخه کړي ده او پکار هم ده د هني وجه چا کٽر
 اسرار صلح دا بيانوي جي په پڻتو کني زمونڊ
 متقدمينو دومره خه وٺلي دي جي اوسنو ليکونکيو
 ته جي خه پر پڻي نه دي نو هڪه دوي په دي
 نو وارد صنف کني د ليکلو کوششو نه کوي خو
 هغه ورسره دا هم وايي جي هائيو ليکونکي مانه
 ٿول سائيو بنڪاري زما يو بل ملگرے وايي جي

سپريه وٺي ڏاڍي اصنافو قات راغلي ڏس ڇي
 اوس ڏجاڻي صنف نه ڪار انجسٽي ڪنن ي. چاربهه
 مڙه شوي ڏه 'رباعي نشته' قصيد ڇمي ڏي
 پڪار ڏه ڇي زمونن شاعران دغه خپل اصناف را
 ژوندي ڪري اوڪه خامخايه ڏي اصنافو ڪنن طبع
 آزمائي نه شي ڪول نوڏ پنتو خالص خپل صنف
 ٽپه ڇي ڏهاڻڪو نه مختصره هم ڏه په هغي ڪنن
 ڏي طبع آزمائي ڪوي

زه خپله هم دا غواڙم ڇي ٽپه ڏي اولڪي شي خو
 په ڏي ڪنن شوڪ خه ڪول شي ڇي اوس نوڪ ڪول ڏٺي په
 مقابله ڪنن ڏهاڻڪو تخليق له زياته ترجيح وركوي. لهنذا
 پڪار ڏي ڇي ڏي عمل په ورستو ڏي نفسياتي عواملو او ڏ
 عصري غونڊتو ته پام ور اوگڙو ڪول شي او بيادا ڇي لوڻ
 تحريڪونه په مخالفتونو نه مري بلڪي نوره وده او زور موي.
 بحر ڪف ڏ بناغلي مضمون نگار ڏ حوالن ڏي ڏي ليڪ نه قدم
 په قدم ڏهاڻڪو صنف سره ڏ هغوي ڏ لاشعور هغه
 پٽي عناد راڻر ڪنن ڇي ڏ ائي اينه ڪو ليڪو باعث او
 محرڪ گرڇڻڊ ڏس. بيا هم بناغلي مجروح ڇي ڏعتم ڏاڪڻ
 اسرار په حواله ڪوي خبري ڪري ڏي زه پري اعتماد ڪوم
 اوس هغوي پوهه شه او بناغلي ڏاڪڻ اسرار. البته دا
 خبره ڇي نو وار صنف هاڻڪو ته ڏ نو وڻڪو ٽيڪو ڪلهه هغه

شوي ڏه. ڇي متقدمينو ورته ڏ وٺلو دپاره هڻج نه ڏي
 پرڀني اصولاً غلطه او غن تحقيقي ڏه او ڏي حقيقت منلو
 نه سترگي پٽول ڏي. ڇي گڻي ڏهر دور ڏ ادب خپل تقاضا
 اسلوب، وڪڻن، نفسيات، حوالن او غونڊن وڻي.

نن ڇي په ادب ڪنن ڏ علامت، سريلزم، ترقي پسند
 ڏاڏا ازم، تجرديت او ازاد خيال ڏ تلازي و غن ڪوم فڪري
 او ٽيڪنيڪي تحريڪونه راپورته شوي ڏي. او شعري او
 نثري ادب ڏي ڪوي ارتقاء او ارتفاح سره هڻ ڪري ڏس
 متقدمينو ڏ هغي خوب هم نه و ليدل او ڏ هغوي ڏ
 خيال په حاشيه ڪنن هم چرته دغه امكانات نه پرڀنڊل
 زه دامم ڇي زمونن ڪلاسيڪي شاعرانو پنتو ادب ته
 مستقل او پاخه بنيادونه وربخيلي ڏي او راتلونڪي ڪول
 ته لاري اسان ڪري ڏي خو دا دعويٰ ڇي گڻي ڏ شعر او ادب
 ڏ ارتقاء سفر هغوي ڏ موضوع او فن په اعتبار داسي ڪمال
 ته اورسو ڇي بل ڇانه ڏي پڪنن هڻج نه ڏي پرڀني زياته او
 سينه زوري ڏه.

ڏاڪڻ سبب زمانه زيات په ڏي خبره پوه ڏس ڇي نن
 او پرون ڪنن فرق وڻي نن ڇي دنيا ڏ ڪومو پڻين سره هڻ
 ڏه او ڪوم نوي نوي علوم او فنون په ڪنن متعارف ڪنن
 يا ڪوم سائنسي ايجادونه او تجربي پڪنن ڪنن هغه ڏ متقدمينو
 زمانه ڪنن چرته وڻ او چوڪن ادب ماضي سره سره ڏ

عصري او زماني پېښو په نبض گوټي بډوي. (بندۍ عصري پېښې به د تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتې وي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. کښې نو په معاشره کښې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکور صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو کام هم وړاندې لار نه شي او يو نه ختمد وکي جوړ به شي په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقيقت هم دې چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لورې زيان ورسولې دے.

د بناغلي واکور اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بيل اړخ دا هم دې چې نوي ليکونکي هايکو ځکه يکي چې گڼې د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې حقيقه او د شاهدي خلاف ده ځکه چې نن سبا کوم ناسته هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرّ نظم او گڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله نه صرف پېژندلې لري بلکې ادبي دنيا کښې منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تميم، محمد اياز غزل، شكيل احمد ناياب عامر گمياي، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېر حسرت او راقم الحرف پخپله هم چې شعري مجموعه "سترگو کښې خوب د گودر پاتې نشو" يې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمېښي انعام مستحقه گرځېدلې ده.

پاتې شو د گوران بناغلي واکور اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق او نويو د ذهني او نفسي کمپيو نو نه سراسر د بې علمي ثبوت دے او د هغې بهمان لرازي يوه کړې ده چې د هايکو غنډ وکړي يې وخت په وخت په ځنډ نه ځنډه شکل کښې کوي. زه مان چې بناغلي واکور صېب د ايم. بي. بي. ايس گوري تر لاسه کړې ده او سيکټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښې يو څانگه ده خودا هم حقيقت کښې چې بناغلي واکور اسرار صېب چرته هم پروفېشنل سايکټرېسټ نه پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران کښې او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو يې چرته عام پريکټس هم نه دے کړے او نه د هايکو د رغورانو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنگه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق ولرے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که بناغلي د ادب په دې تخليقي صنف کښې ځان له د ځايه پېدا کولو خوا هڅې لرو نکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره ترې د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښې راځي ځکه چې علت او سبب يې يو او مشترک دے. او که چرې بناغلي د هايکو سره د سايکو د قافيه د سمون په وجه مزاح پېدا کول غواړي نو چېرې په ادب ورته زه دا وپېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله او پي آف فېشن گولہ کپي او بالفرین
 که د مزاج پیدا کو او دغه انداز خپل کرے شي نو ممکنه ده
 چي شوک دا هم او وایي چي د غزل لیکو نکی خجل وي د کمال لیکو نکی
 دل اول وي او د تپي خالق کپي وي عالی هند القیاس ولي دا
 به د مزاج پیدا کونو د پوره پر پوچی حربه او وسیله وي
 او هغه مزاج چي نېغ په نېغه د یو انسان یا د یوې طبیعتي
 جذبات او احساسات زحیی کوي. د ادب د اعلی او رفیع
 منصب سره هچ سمون نه لري.

تر شو پوري چي د ای ایسا کو هاینکو د مضمون نگار
 بناغلي شتاق مجروح د یو بل ملگري دوي احتجاج تعلق
 دے چي گني چاربتنه 'قصيده' ربا چي او تپه خه مر نه
 شوي خو نه دي چي لیکو نکی چاپاني صنف هاینکو لیکي.
 د پري حایه په دي دے چي یو هاینکو لیکو نکی هم دا نه
 وي وپلي چي شوک دي په گوتنه شوي دغي اصنافو کني
 طبع ازمايي نه کوي دوي اعتراض نوعیت بیچي دا سې دے که
 چي شوک او وایي چي لو بناري دي کرکت 'هاکي' جناسک او
 سکواش وغیره نه کوي. بلکي دوي په خائے دي کشتي
 میرغپ کبابي او گولي رسته وغیره کول شروع کري چي
 چرتنه روایت ئي ختم نه شي. بله لویه د افسوس خیره دا
 ده چي د "هنا ما کنتم" غوندي د ضعیف تحقیقی کتاب
 لیکونکے بناغلي شتاق چي د کوم ملگري په حواله خبره کري

۵۰ - نو د هغه هېچ نوم ' ادبي حیثیت او درک ئي نه دے په
 گوتنه کرے چي د تحقیقی اصولو خلاف او ادبي دیانت نه
 قیستنه ده. زما په خیال دغه رنگ بناغلي شتاق مجروح د
 یو فریني کردار په خوله کني خپله ژبه ایني ده او په
 پوي تراشاي شوي مجسمه کني ئي د هاینکو خلاف خپل
 ذاتی جذبات ورا مندي کري دي خو سرے شه او وایي زمونږ
 قلمي مزاج داسي جوړ شوے دے چي مونږ مړي را ژوندي
 کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلي دا ورخان داؤد په خپل یو مضمون کني
 د هاینکو او تپي د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:
 "خني محققین د تپي د هاینکو سره نزدی تعلق
 په گوتنه کوي خو که وکتے شي نو بنیادی لحاظ
 سره دي دواړو کني د هیئت په لحاظ د پري زیات
 فرق دے. هاینکو د چاپاني ادب یو مشهور صنف
 دے. که د تپي د دي د خصوصیت او مقبولیت
 راز هم دوي په اختصار او جامعیت کني دے
 خو هاینکو کني صرف دري مصرعي وي. رومی
 مصرعه کني پنجه، دوپناه کني اووه او درپه
 کني پنجه سوتی اهنگونه وي یعنی دا قول نظم
 او ولس سوتی اهنگونه لري. رومی او درپه
 مصرعه ئي برابره او هم قافیہ او دوپله یا منغنی

ڏي ڏوڙ صوتي اهنگونو سومره ڏ ڏوي نه
اورده وي يعني هائيگو ڏ هيٺ او موضوع دوارو
په لحاظ ڏ مخصوص شرائطو پابنده وي.

ڏ هائيگو ڏ صوتي اهنگ نظام ڏ بحر متقارب
ددې ارکانو مطابق ڪڍڻ شي

	}	۵	=	فعلن فعلن فع
۱۴		<	=	فعلن فعلن فعلن فع
		۵	=	فعلن فعلن فع

خو ددي برعڪس ڏ ٽپي ڏ ڏوڙ مصرعو ڏ صوتي
اهنگونو يا ملي اوزونو ترتيباً په دي ڇول ڏے
۲۲ = ۱۳ + ۹ نه

ڏ پروفيسر صيب فرمودات په سر سترگو خو ڇپري
نيمگه ٽيا ڪاڻي په ڪنڀي محوسبني او يو ڄاڻ ڏ نيم ڪنڀي په
ڪنڀي ڏ تحقيقي سپرٽي خلاف ڏ سهولت احساس هم پتا
پتو ڏ کوي ددي نه علاوه ڏ هغوي ڏ حوالي دا ليک يو فني
تيسرڪ سره هم ڄا شو ڏے.

معلومبني دا ڇي پروفيسر صيب ڏ هائيگو هيٺي
ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ٽيڪنيڪي ارتقاپه
نظر ڪنڀي نه ڏ ساتي ڪنڀي نو هائيگو به ڏ او ولسو چيو
او ۵ - < - ۵ ڏ ترتيب په حڪمي او حتمي تقسيم ڪنڀي نه
داو ستله يا ڏ هم مڪنه ڏ ڇي دي سلسله ڪنڀي پروفيسر صيب

بيني رجعت پسندانه ادبي ذهني ڏري ڇي ڏ هائيگو ڏ صنف
نه ڏ يو خاص مڪتبه فڪر ٽاڪي شوي قيود او حدود نه
پورته ڪول غواڻي. ڪنڀي نو ڏ جاپان ورجينه هائيگو ڏي ڪنڀي
باشو او ورستو ناقدينو ڇي ماسولو ڪاشيڪي په ڪنڀي
اهم ڏے. دغه ترتيب حرف اخر نه ڏے ڪنڀي او بيا په عالمي
ادب ڪنڀي ڏ يوڻي مصرعي 'دوو مصرعو او دري مصرعو هائيگو
ليکلو تجربتي هم شوي دي. ڪڍڻ شي پروفيسر صيب ته هغه
ڏ اتفات قابل نه وي بڪاره شوي ولي بيا ڏي هم وضاحت
لازمي پڪار ڏ.

بحر حال پروفيسر صيب ڇي ڏ هائيگو دپاره ڏ بحر متقارب
ڏ ارکانو ڪوم ترتيب منڊ ڏے او په مثال ڪنڀي ڏ هائون صياد
صيب ڪومه هائيگو ورائندي ڪري ڏے - دوارو ڪنڀي هڻڻ ترون
او نسبت نشته 'هائيگو په پڻتو ٽيه ڪنڀي ڏ ڇي ڏ زميه
اوزانو دڻي قمونو سره هم اهنگي نه ڏري او مطلق ڏ
بحر متقارب په بنود ڏي شوي بحر نه مقطع ڪنڀي حڪم
ڇي ڏ پڻتو ٽي او هائيگو ڄانته يو مزاج ڏے او ڏ هڻي
په دغه تجويز شوي بحر باندي بني تقطيع نه ڪنڀي.
هائيگو ڏے.

هدرد ڏي نوم ڏے
په مينه نه پوهڻي
ساده ماشوم ڏے

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع په اصل کښي
 پنځه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع په دوو حرکتو
 اډانه لري البته چونکي په فع کښي د فني اصطلاح ترغڼه
 سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
 او غورځښي خو هېڅه داسې نه وي اوس که څوک د
 پروفېسر سبب په گوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
 کړي نو شمېر به يې اوونځ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
 مقصد دادې چې پښتو هايگو د غږ فطري قدغنونه په
 غارکښي د لکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
 جاپاني ساخت کښي هايگو ليکي که په متوازي الاضلاع
 هيت کښي که مردف او مقفي هايگو ليکي که ازادي او
 معرا هايگو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چې پښتو
 ژبه يوه داسې ژبه ده چې د وسيع المشربي او وسيع القلبي
 يا وصف غږ فطري اصنافو او هيتونو له په زړه کښي
 چرته هم خاڼ نه ورکوي لهندا د هايگو هغه ساخت او
 هيت به پاتې کښي چې پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعایت
 اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

"د بناغلي اظهار دا هايگو مي ځکه د دري مصرعه ايزو
 نظمو په نامه يادي کړې چې دلته هم په هره يوه هايگو
 کښي يو پوره مضمون خاڼ شو د دې"

زه منم چې د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
 يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
 نه ددې غلط فهمي خورېد واندېښنه ده چې گڼي په
 هايگو کښي پوره مضمون نه بيانوي، بلکي هايگو د نيمگو
 مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چې د
 هغوي دا خيال نه وي خو په ليک کښي يې دې طرفته د
 پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
 دا خبره کول هم يې ځايه نه وي چې گڼي د هايگو بن بڼادي
 طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
 دے دا حقيقت دے چې د تن هايگو گڼي ارتقائي مرحلې
 تر سره کړي دي او د فطرت د بناښته منظرونو د تصوير
 کاري نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعورانه
 انځورونه هم راښکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
 يې د داسې گڼي اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
 کړې ده چې تخليقي امکاناتو يې د ناسني تجربولاري پرانستې
 دي او داسې هله کښي چې په هايگو کښي دي پوره
 مضمون يا د موضوع واره غوښتې په فني چاپکدستي
 سره هم اهنگ کړي شي. لهندا يوې ښه هايگو کښي د
 مضمون د نيمگر تيا خيال سره اتفاق نه شي کېد دے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چې هايگو
 ته دري مصرعه ايز نظمو نه وايي نو په دې سلسله کښي

درشل پر ٻڙي ڇي ڏ لو ستونگي ذهن پڇيلاءِ ددغو سلسلو
 ڪري رڳو ڪيئي رايو ڄاڻي ڪري البتہ دا رعایت پکڻي لازمي
 ساڻي ڇي ڄڻ ڊاسي ڪلڊي توري يا نڪتي پکڻي پر ٻڙي ڇي
 په تصوير جو رولو ڪيئي مرستيالي ثابتي ٿي. او ڏ مضمون
 ڏ نيگريٽيا احساس په ورستو او تمبوي.

په ڊي لڙي ڪيئي دا خبره هم ڪپڊ ڏ ٿي ڇي ڇي اصنافو
 ته ڏ ڇي خلقو زيات ملان او رجحان وي نوڪه چاته
 ڊاسي محوسلڙي نوڄه ڏ فڪر منڊي خبره نه ڊه او
 نه يو صنف ته ڏ زياتو ورماتڊو نه دا ثابتي ڪيئي
 ڇي هغه ڊي خاصا مافوق الاصناف او ڪرڻي. هغه ڪه تپه
 وي ڪه هائيڪو.

بناغلي رحمت شاه سائل صنب ڏ بناغلي اسماعيل گوهر
 په شعري مجموعه مڪا (ڇي) ڏ پڻو ٻي اولي ڏ هائيڪو
 مجموعه ڊه) ڏ هائيڪو ڏ صنف خلاف خيل ڪوم خيالات
 حرڪت ڪري ڊي. ڏ هني لب لياپ دا ڊي ڇي ڪيئي اشعيل گوهر
 خيل ڪيئي شاعرانه خيالات په دغه پڙيا ڪيئي ضائع ڪري ڊي.
 ڏ ڪيئي ٽيٽيا خبره دا ڊه ڇي بناغلي سائل اخر دا ڄڻ ڪيئي
 ڊي ڇي ڪيئي تخليقي روح ڏ يو مخصوص ظاهري ڪاليت پابند
 او محتاج وي اوڪه ڏ يو معلوم هيت په چوڪا ڪيئي تخليقي
 جذبه خيل اظهار او ڪيئي يا له ڄان سره ڏ رائج اصنافو
 نه بيلا ڄڻ شکل راوري نو خيل اقاديت به او بايلي. ڊ

عرض ڏ ڇي هر ڊي مصره اين نظم هائيڪو نه وي ڄڻ
 ڇي ڏ هائيڪو خيل ڊاسي ساختيا ڪرڻه ورهه 'نفسيا ٿي ماهيتون
 تيڪنيڪي غوبنتي او داخلي اڙخونه ڊي ڇي عام ڊي مصره اين
 نظرونه ٿي په اسانه نه ٿي زغله.

ڏ مڙي سلسلي شاهين خيال ڏ ڇي هغوي ٿي
 ووري نو دا اطينان ورته او ٿي ڇي خبره سره اورسپه
 خود هائيڪو ڏ اورسپه ونه پس ورته ڊاسي محوسلڙي
 ڇي ڄڻ خبره لا پاتي ڊه او يو قسم ڏ تنڊي او تشڪي
 احساس ورته ڪيئي.

چونگي مڙي سلسلي شاهين ڏ روهي سندرو
 سلسله ڪيئي په پڻو تپو راڻو لولو ڪيئي بلا وخت صرف
 ڪپڊ ڏ ڊه دغه رنگ دڄي خوب اولي صنف سره ٿي نوره
 هم زياته واڃي او تپون پيدا شو ڏ ڊه ڄڻ ورته
 ڊاسي احساس ڪيئي. ڪپڊ ڏ ٿي ڪه هغوي ڏ هائيڪو دوستو
 له هم ڏن خيل ڪيئي وخت ورڪيو نو ڏ تنڊي او نيگريٽيا
 احساس به ورته بيان ڪيئي او ڏ هائيڪو په سلسله ڪيئي
 به ڏ خيل زور موقف نه لاس په سر ٿي. ڄڻ ڇي
 ڪوم ٿين ونه عموماً په عادتونو ڪيئي راشي نو بيا زيات
 اپيل ڪوي.

بله دا ڇي ڏ هائيڪو تيڪنيڪ هم ڄڻ دا رنگي ڏ ڇي
 ڇي سلسلي شعوري طور سره ڏ. ايهام، ابهام يا اخفا په

دَسائلِ صِيبِ خِیلِ ذَاتِي تَأْتِي خَوْ كَيْدِ شَيْ خَوْ مِثْلِ شَوْءِ
 حَقِيقَتِ دَادِے چِي هِر رُوحِ دُخْدَاے پِه قَدْرَتِ دُ جِوَسِي
 خَوْ بِنَه اَوْ اَتْقَابِ پِخْلَه كُويِ نُو مَعْقُولَه خَبِرَه دَا دَه چِي
 هِر تَغْلِيْقِي رُوحِ دِي دُخِيلِ نُوْعِ فِطْرِي اِمْتِزَاجِ تَه پِر پِغْوَدِے
 شِي كِنِي نُو مِصْنُوعِي اِخْتِلَاطِ بَه اِي لَه بَرْمَه اَوْ غُورِخُويِ .
 مَقْصِدِ دَا هِم نَه دَے چِي فِئِي حِكْمَتِ عَمَلِي نَه دِي كَار تَه اِخْتِي
 كِنِي . بَحْرِ مَالِ كِه يُو تَغْلِيْقِي غُورِخُوكِ دُ هَايِكُو پِه رَايَه
 كِنِي حَانَ بِنِكَارَه كُولِ غُوَارِي اَوْ جِبْرَا اِي خُوكِ دُ غَزَلِ
 چَارِبَتِي يَا تَهِي قَاوِمِ يَا سَاغِي تَه اِرْوَلِ غُوَارِي نُو دَا سِي غِبْرِ
 فِطْرِي اَوْ خَطْر نَاكِ بَه وَي لَكِه چِي دُ مَعْمُولِ خِلَافِ مَاشُومِ بِي
 لَه حَهءِ مَرْوَرَتِ نَه پَه لُوءِ اِبْرِشَنِ پِيدَا كُولُو لَه تَرْجِيحِ
 وِر كِوے شِي .

تَغْلِيْقِي جِوَهْرِ خَوْ دُ مَلْغَلِي پِه مِثَالِ دَے . هِنَه كِه هِرَه
 پِه رَايَه اَوْ هِر چَرْتَه وَي خِيلِ قَدْرِ اَوْ قِيْمَتِ نَه وِر كُويِ . اِلْتِه دُ
 جِوَهْرِي دُ نَظَرِ مَوْجُودِ كِي پِكِنِي بِنِيَادِي شَرْطِ دَے . مِشْرَانُو
 وِثْلِي دِي چِي لَعْلِ پِه اِي رُوكِنِي نَه پَتِي بِي حُكْمِ زَه دَا دَعْوِي
 كُومِ چِي دُ اِخْتِلَافَاتُو اَوْ مَخَالِفَتُونُو اِي رِي بَه دُ هَايِكُو لَعْلِ كَلَه هِم
 پَتِ نَكْرَے شِي خَوْ شَرْطِ پِكِنِي دَا دَے چِي دُ هَايِكُو پَه وِر سَتُو
 دُ يُو لُوءِ تَغْلِيْقِي رُوحِ اِنْكَازِي رَپُورْتَه كِنِي . وِر سَرَه دَا
 خَبِرَه هِم زِيَا تُو مِ چِي هَايِكُو شَاعِرَانَه خِيَالَاتِ نَه ضَا ئِعِ كُويِ .
 بَلَكِي بَقَا اَوْ دَوَامِ وِرْتَه وِر يَجْنَبِي . كِه دَا سِي تَه وَه نُو دُ سَائِلِ صِيبِ

دُ تَنْقِيْدِ نَه پَسِ بَه چَا هِم هَايِكُو نَه وَه لِي كِي خَوْ ثَابِتَه شَوْءِ
 چِي دُ خِيَالِ لُورُوَاے ، دُ جِنْدِي اِفَاقِيْتِ ، دُ رِي دُ نَزَاكَتِ اِدْرَاكِ
 اَوْ شَعُورِ اَوْ دُ تَخْلِيْقِ دُ زَبْرَه چَا وُدُونِ شَرْيَكِي كِه پَه هِر
 صِنْفِ كِنِي وَي دُ خِيَالِي لَارِي خِنْدَانِ پِخْلَه لَرِي كُويِ اَوْ
 بِيَا دَا هِم دَه چِي سِپَرِ لَے خَوْ دُ خِيَلُو وَا رَه رَنُكُونَه پَه سِيبِ
 سِپَرِ لَے وَي اَوْ سِي كِه خُوكِ وَا اِي چِي دُ كَلَابِ دُ كَمَلِ وِ بِي دِي
 پَه هِر كَمَلِ كِنِي پِيدَا شِي كِنِي نُو قَوْلِ كَلُونَه پَه دُ خِيَلُو
 هِم نَكْمَتُونُو بَا وُجُودِ ضَا ئِعِ يَا وِر كِ شِي نُو خُومِرَه چِي
 حَايَه بَه وَي .

مَحْتَمِ بِنَاغَلِ اِبَا سِي نِ يُو سَفْرَے چِي پَه خِيَالِي شَعْرِي
 جِمْوَعِي ” غُورِخُوكُونُو “ كِنِي اِي دُ خَوْ بِي دُ خُونَدِ دُ بِيْدَلُولُو
 دِپَارَه هِم يُو يُو تَهِي قَدْرِي لَه حُطَاے نَه دَے وِر كِوے خَوْ
 بِيَا هِم دُ تَهِي دُ مَدَا فِعِيْنُو پَه صِفِ كِنِي اَوْ دَر پِدَلِ غُوَارِي
 (اَكْر چِي زِمَا پَه خِيَالِ پَتِه دُ وِرَه قُويِ صِنْفِ دَے چِي دُ چَا دُ هِجْ
 قِمَه دُ دَفَاعِ حَهءِ حَاجَتِ وِر تَه نَشْتَه)

بِنَاغَلِ دُ وِرْخِ پَانَه مِشْرَقِ پِنِي سُورِ پَه يُو كَالَمِ كِنِي دُ
 ” هَاے كِيُوں “ دُ سَرِخَطِ لَانْدِي دُ هَايِكُو خِلَافِ پَه دَا سِي
 اسْتِهْذَا ئِي پِه رَايَه كِنِي خِيَالِي وَسُوسِي شَرْكِنْدِ وَي . لِي كِي :
 ” هَايِكُو كِي مِثْمَاسِ سِجِي اِنْكَارِ نِهِيں لِي كِنِ پِشْتُو عَوَامِي
 ادبِ مِيں اِسْ سَے زِيَادَه شَكْفَتَه رُوحِ پُرُورِ اُو رِپُرُ مَغْرِ صِنْفِ
 سَخْنِ تَه مَوْجُودِ هِيے . تَه كَے مَخْتَصَرِ تَرِيْنِ پِه رَاے مِيں جِسْ

پرانتلی شوی ده یا کومه تشیای پدرايه خپله کړې شوي
 ده د تفييلا تو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چري
 له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړه شي نو بناغله اباسين
 به دا حقيقتونه ځنگله په شاتسبوي چي د رکشي سفر د
 موټر ساينکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي.
 ځکه چي رکشه کښي د پردي پوره پوره انتظام وي او دا
 صفتونه په موټر ساينکل کښي نشته. بناغله اباسين وايي
 چي په موټر ساينکل د درېو نه زياتي سوري هم سفر کوله
 شي. او رکشکښي دا گنجائش موجود نه وي. خو بناغله دي
 ماته دا او وايي چي اخر داسي کوم ضرورت ده چي په موټر
 ساينکل د درېو نه زيات کسان سوزوي او که چري داسي هم
 اوشي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره
 گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو
 نه پس بناغلي ته دا علم ضرور پکار و چي په موټر ساينکل
 د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم ده
 خو ښکاري دا چي په داسي مثالونو وړاندي کولو بناغله
 اباسين په چالاني کول غواړي. چي زه ورسره اختلاف
 کوم.

محترم بناغله اباسين دا هم وايي چي هاييکو د ټپي
 کړه مېلنه ده. او مېلماننه څوک د کور مالکان شي جوړوله
 زما په خيال داسي سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکي

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلي
 ثبوت ده. ځکه چي پښتنو کړه که د سر دښمن هم پناه
 واخي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه
 حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبي ده چي يو ځل
 کوم صنف خپل کړي نو بيا ي نه پردي کوي. اوس که
 بالفرض ټپه هاييکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به
 د ټپي اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه نوره هم د
 قدر وړ او گرځوي. حالانکي حقيقت دا ده چي د هاييکو
 وجود د ټپي دپاره پيراساټ parasite نه ده. بلکي
 هاييکو د جهد للبقا په سفر کښي ځان له نوي نوي
 منزلونه لټوي. چي د ځني استثنائي صورتونو نه
 يو اړخ ته ټپي سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکي
 د ماورن سنسبلټي او جديد حياتو په حواله هاييکو د
 ټپي نه څو قدمه وړاندي روانه ده. ځکه خو د بناغلي
 اباسين د اضد هم بڼي بي حايه ده چي کښي د ټپي په
 موجودگي کښي هاييکو خپل ځان ژوند نه شي ساتل
 په دي حقله د بناغلي زېر حسرت دا تجزيه د لوستو جوگه
 ده. يکي :-

” څه موده وړاندي زمونږ پښتو ليکونکيو ډرنگه
 ” خريکه ” ” ترايلي ” او هاييکو غوندي نوو
 صنفونو باندې خپله طبع آزمائي شروع کړې

نو بيا ولي بناغلي ابا سين چي خيله هم ذ لفظ د حرمت مڻوئي
 دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بناغلي چي په گسارن
 بناغلي د بدعت معني په سم ډول نه ده منکشفه شوي
 او د تفهيم په سلسله کښي د ذهني انقباض او عدم سهولت
 بناغلي شوي دے.

د ساهو ليکونکو د څلپو ښتم اپرېل دوه زرم د روداد
 ترغڼه بناغلي واکټور راج ولي شاه څنگ صېب دا سوال راوچت
 کړو چي لکه څنگه پټه په موسيقي کښي خيله ځانته يوه
 پېژندگلو ري ايا هائيگو هم په پښتو موسيقي کښي ځانته
 يو داسي پېژندگلو او ځانگړي آهنگ راپيدا کول شي او
 که نه.

د بناغلي واکټور صېب په خدمت کښي عرض دے چي
 موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
 هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
 کښي نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
 که چري هائيگو د موسيقي په زير و بيم نغمه نغمه نه شي نو
 بيا هم د هنري په ادبي مقام کښي هېڅ کس نه راي شي. دوهمه خبره
 دا ده چي هائيگو هم غنايت ، ل ، آهنگ او ردهم لري نو
 هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
 کړي په دي سلسلي کښي د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
 شكيل ناياب هائيگو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چي

د زېره رايگوني موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
 نياز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکټور راج ولي شاه
 څنگ داخيال هم ښکاره کړو چي هائيگو په پښتو کښي ځکه
 خوبښيي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
 اولسي ادب کښي د دي سره تره دو نکلے صنف شته - اوس
 تعقيق پکار دے چي هائيگو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
 ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده - ولي
 بناغلي قلندر مومند د دي خيال سره اتفاق او نکرې او
 څرگنده ئي کړه چي هائيگو د جاپان يو معروف او منلے
 شوي شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موندې
 د هر راتلونکي صنف جرړي په خيله خاوره کښي د
 لټول ضد اوکړو - او بيا په داسي صورت کښي چي هېڅ
 قرينه پرې دلالت هم نه کوي - زما په خيال د بناغلي
 قلندر مومند راي په دي لږ کښي بڼي درسته ده. ځکه چي
 هائيگو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنيادونو
 رابيلله کړي شوي ده - که چري دا وو بېله شي چي د هائيگو
 جرړي په هائي کائي کښي دي نه چي د پښتنو په اولسي
 ادب کښي نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کښي
 څوک تعقيق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار -
 ممکنه ده چي دغه رنگ گڼي اکشافات محي ته راشي.

زما منڀ جي ڏٺي غنڌ نه کول خيالي تهذيبي او ثقافتي
 جرڀي غوڻڻو ڏي. يو باشعوره فرد به هم داسي نه وي
 جي داسي به اوغواڙي خوزه دا هم نه غواڙم جي هائيگو
 ڏي ڏينٽو په مبله دوسته سيمه بي له شاه جرمه تهذيبي
 او بي له شاه گناه سنگسار ڪرڻ شي. اول زما خيال وڃي ڏ
 هائيگو او ٽيڙي موازنه او مقابله غير فطري ده - بيا ئي
 سوچ او ڪم و ڪه چرته په ڏي بهانه ڏينٽو تنقيد چولي
 ڏ ٻيڻ بهاملغرو نه ڏ ڪڍڻ شي نو قباحه به ڪڍي
 نشته. چونڪي ڏ هائيگو په فني او فڪري ارتقا ماپه خپل
 مضمون ”ڏينٽو ادب ڪمپيوٽر هائيگو“ ڪڍي تفصيلي خبري
 ڪري ڏي نوني حايه به نه وي ڪه ڏينٽو ٽيڙي په حمله ۾
 شاه اووايم.

دا حقيقت ده ڏٺي ڪن توصيفي اڀرونه شته خو
 خئي خويونه ئي داسي هم ڏي ڏٺي او ارتقا بچي توان
 نه لري او په ذهنونو يوه سترڀي ڪوونڪي خاموشي
 خوروي. ڏ مثال په طور هره ٽپه ڏ ”يا قربان“ يا ”لکه زار“
 نه شروع ڪن ٿي ڏ دوستونڪي يا اورپدونڪي په وينه
 ڪڍي ڏ يڪانيت زهر خوروي. اودڻي ڏ انگورو ڏ ملاٽره
 بغير يوقدم هم وړاندې نٿي ٿي. البته خئي پوهان ”يا
 قربان“ ڏ ٽيڙي لازمي جز ونه مڻي. بجز تقدير دڻي نزايمي
 اڀڻ نه يوطرفته دوپده خبره دا ده جي ٽولي ٽيڙي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ ڪڍي وي او په هيڏ
 حال ڪڍي ڏ خپلو ٽاڪلي شوو او اوزونو دائره يا حصار نه
 شي ماتول. او ڏ خپلو سرونو له جادونه نٿي راو ٿي
 جي زما په خيال ڏ ٽرگيٽ يو رخ ده.

بناغله پروفيسر داورخان داود ليکي
 ”ڏ ٽيڙي خپل يو محسوس او محسوس هئيت Form
 بحر يا اهنگ (Rhythm) ده جي په يوه نيمه
 مصرعه ڪڍي يو ڊبر اوڀر او طويل مفهوم بيانوي.“

نه پوهينم جي بناغله داود صهب ڏ يوي نبي
 مصرعي په ڏ ڪر ڪڍي ”يا قربان“ په شاه معلمت نظر انداز
 ڪوي. بحر نوع زما منڀي په معنوي اعتبار ٽپه په ڪوزه
 ڪڍي ڏ سمندر بندولو اعجاز ده خوداهم حقيقت ده
 ڪه يوه ڊبره بناخته پڻه هم وي او يو رنگ جامه
 اغوستل ئي وظيفه ڪري وي نو ڏ ظاهري لباس يڪانيت به
 ئي ڏ بناخت ڏ گڻو اڀرونه نه ڏ ذوق او دلچسپي سترڀي
 بل اڀڻ ته واروي اوس ڪه هم هغه پڻه ڏ وخت ڏ تقاضو
 مطابق ڏ نوي فئشن معقول او رنگارنگ جامي واغوندي
 نو ڏ ڙوند شومره سپرلي به ئي نيڪلا ڪانوته ڪچول په
 لاس اودرپدل غوره ڪري. نو بايد جي ڏ هائيگو منگدين
 او مخالفين ڏ اصولي سياحتونه قطع نظر خپل قيمي وختو
 بي حايه ڏ ٽيڙي په وکالت او ڏ هائيگو په مخالفت ڪڍي نه

ضائع کوي. بلکي ٻيہ دي د نوو، مناسب تجر يو سره اشنا
 کري او داسي هيٺي، داخلي او خارجي تجر دي په کني
 او کري چي د فکري رفعت سره سره پکني په هيٺي او
 ساختياي سطح هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خودا کار
 پر رياضت، لوه سوچ او هنر مندانه جرات غواړي. کيد
 شي چي حئي پوهاند دا هم اوواي چي د هيٺي تجر يو اتنوع
 دا عمل به د ٽپي پيژندگلو ورکه کري. دا هم ممکنه ده
 چي يو نقاد خوله راپورته کري چي د ٽپي خپل خاص او
 معلومه وضع د ٽپي ديٽا او استحکام ضمانت دے او دا چي
 دا خاص رنگ په ذوق او ذهن بيخي د ستوماندي لري نه
 راوي خو زما په خيال به دي ماورن ارجح کني به دا قسم
 خيالات محض يوجند باقي رد عمل وي يا دعادي نشي
 د اضطراب کوکه به ورته وپل زياته بنا وي. ماته
 پته ده چي کاسه په حائے پروت وي نو دروند وي خو
 هوبنيان دا هم واي چي اوبه په حائے اوربني نو
 دستر شي او بيا تخليقي اصناف د کافي د جبود خاصيت نه،
 بلکي د اويو د رواني او تحرک د خويونه په خيلو پوزوندي
 اوسي. هکله زه غواړم چي په ساختياي اعتبار هم په ٽپه
 کني د بيدلون مناسب تصور کونه دلائل پکار دي. ددي
 وضاحت سره چي دا به د ٽپي د ارتقا هجي وي نه چي د
 ٽپي د انقطاع. اوکله چري دغه تجر دي د ٽپي د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خيالي ٽپي مضبوطي کري.
 گني نو په بل صورت کني به ئي ادب پخيله د نامقبوليت
 فيصله واوروي.

دا هم حقيقت دے چي حئي نوي شاعرانو په ٽپه
 نه صرف تضمين کړے دے بلکي ورله ئي د يو مستقل صنف
 شکل ورکولو هلي حلي هم کري دي. بناغله سعيد گوهر ددي
 فارم او هيٺ تعارف، ٻه دي ډول کوي.

"دا د ٽپي د رومي مصرعي نه شروع شي او
 په دريمه مصرعه ختم شي. ددي منج تر منجه شپن
 نوري مصرعي چي د ٽپي مضمون سره تعلق لري
 هم وي. اول شعري د ٽپي د اولي مصرعي سره
 هم قافيه وي. د دويم شعر دواړه مصرعي ئي
 خپلو کني هم قافيه وي. دا ددي صنف اوله
 بيرخه ده. ددي وزن د ٽپي د رومي مصرعي
 مطابق وي. دي نه پس دويمه بيرخه کني خلور
 مصرعي سره د ٽپي د آخري مصرعي وي. دا
 دواړه د ٽپي د مصرعي سره مترف او هم قافيه
 وي ددي وزن هم هغه وي چي د ٽپي د آخري
 مصرعي دے."
 مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهانه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گوگل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بچي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې وېر مه کوه غمونه

اندېښنو خو اړکړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربه

کښي ټپي د محبوبې د قلا صورت اختيار کړي د او که نه.

او دا هم چې دي شکل ته تجربه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزايدده صنف د تعارف په قربان کاري

په قرباني کړي ده. حکله چې په ښوولې شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربه بعض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټپي وړيمو مصرعو

سره په قافيو کښي تړلي دي او بيا يې د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دے چې د نظم نقطه غروچ يا کورگس

ورته وېلې شي. خو متاسفانه زه به دا او وایم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپي هم د ټپي په سترگو کښي هېڅ

ارتعاش نه دے راوستلے.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپي

سره مماثل دي.

اوس که زه دا او وایم چې دا ټولې هلي خپلې د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پېوند کاري او قلم گولو هېڅ دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقايي اثر نه دے غور هېدلے

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولے دے. لهذا

دي سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسه نه ماتوي يعني ساختايي ارتقا

دي د ټپي د فضايي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق خان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جاڳي ضرور اڃونڌو وي. خود لباس دياره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم جي لوستونکي به تما به اشاره پوهه شوي وي.

بصر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم مگرپز او خنڀه کونو نه پس بهرته واپس راڻم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم جي دا بحث جي ٻه ڀڻه ده هائيگوبنه نه ده. د ٻي ٻه موجودگي کڻي د هائيگو د تخليق جواز نشته يا هائيگو زمونڊ د خاوري سره هڻي خيلوي نه لري. ايا دا بحثونه پڻتو ٿي او ادب ته هڻه فائده ورسول شي. او د هائيگو په راتلو پڻتو ادب ته اخر کوم زيان او تاوان ورسيدل ڏس.

زه دا خبره منڃي هائيگو د پڻتنو د خاوري نه لارڻن بدل شعري صنف نه ڏس خو وڻي که يو بهرني صنف د پڻتنو د تهذيب او کچر د ارتقا او احيا ڏمه په خپل سر واخلڻي او ڀڻه په ايمانداري سره ئي خدمت کوي نو د پڻتنو عدالت به ورله ددي خدمت گذاري دا سزا ورکوي جي د سر غوڻولو فيصله ئي صادره کري. کله هم نه هڻه جي پڻتانه د خپلو وفادارو په مرگ مره او ژوند ژوندي وي. هڻه خو د هڻي پڻتنو ناقدينو د هائيگو سره معاندانه رويه زما د پوهي نه بهر ده.

بهر کڻف دا حقيقت ڏس جي هائيگو په دومره لن وقت

کڻي به پڻتو ادب کڻي هان ته دومره لوع مقام پيدا ڪرڻ ڏس جي تصور ئي هم نه شي ڪڍڻ ڏغه وجه ده جي ٻه جي زرگوننه کاله تاريخ لري او د پڻتو ٿي زور او قديم زرخيزه شعري صنف ڏس. اڪثرو نقادانو هائيگو سره اوڀه به اوڀه اوڍوله اوڏ دوارو تقابلي شروع ڪيو. زما به خيال د ٻي ٻه او هائيگو موازنه پڻه د هائيگو د مقبوليت او بريالي ڪڍڻو سندنانه ده. هڻه جي هائيگو پڻتو ادب ته تقريباً شل کاله اڪاهو راغلي ده. جي يو ادبي صنف به دومره لڙه سوڌه کڻي خپل طبعي بلوغ ته هم نه شي رسيدل وڻي به هائيگو د پڻتنو په سيمه نه صرف هواني او چوڻ راغلي بلکي د يو اي اندازي مطابق شپڻ زره کاله زور صنف ٻي سره ئي ناقدينو مقابله هم شروع ڪرڻ. اصولاً خود شپڻ زره کاله اسپيلش صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو وڻي که داسي ڪڻي تو دا ددي خبري روڻي ثبوت ڏس جي هائيگو نه صرف د پڻتنو د نفسياتو خبرياله ده بلکي د پڻتانه ئي د خپل ذوق ترجمانه هم مڻي. ددي باوجود که هڻي خلق د هائيگو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تهر نه دا راز راڻر ڪنڊڻي جي هائيگو کڻي ئي ڪجهه تخليقي زور پروت ڏس هڻه جي ڪمزوري هڻن وڻه ڏعدم اختلاف باوجود هم هان ژوند ڏس نه شي سا تله زما يقين

دے دهايلگو د منكرينو پي حايه ضدونه به هاييلگو د
اسمان رفتونه ته يوه نه يوه ورخ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رڼې تخنيکي ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابنکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې گڼي
زه هاييلگوله په تپه قوتيت ورکوم نو د بېد به کوي .
زما خو د زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دي
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفریح بخښي . ضمير پرې
دابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسوم چې د ټپي او هاييلگو خان خانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ختي موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چونکې
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلي ادب په موضوعاتي او منفي
دواړو حوالو د جغرافي بندېږنو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښي او دانشمندې نه ده .

بنکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خواخوږي نشي کېدے . څوک چې هاييلگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييلگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچر اردو څانگه

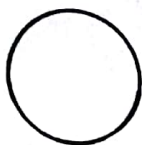
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

- (۱۱) پریشان داؤدزے ، ورخ پانہ وحدت پښور
- (۱۲) خبرې اترې پښتو اکېډمي ، وخت يوونس نيمې بجې ، ۱۹/۱۰/۱۹۹۴ -
- (۱۳) اباسين يوسفزے ، ځانے کيون ، ورخ پانہ مشرق پښور ، ادبي ايډيشن
- (۱۴) " ايضاً " ايضاً "
- (۱۵) زبير حرت ، ادب زار ، ورخ پانہ وحدت پښور ، ۲۳ فروري ، کال ۱۹۹۸ -
- (۱۶) اباسين يوسفزے " ځانے کيون " ورخ پانہ مشرق پښور ادبي ايډيشن -
- (۱۷) پروفيسر داورخان داؤد ، ټپه او حديديت ، ص ۹۲ : تاس پښتو کوټپه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ ،
- (۱۸) سعيد گوهر ، " ډ پښتو شاعري او وک اصناف " اولس کوټه ص : ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ -
- نوټ :- حواله نمبر ۱۸ ډ مقاله ښکار ډ مقالې تلخيص دے چي د گران پروفيسر داورخان ډ قلم کاوش دے . لهندا ډ هغوي ټپه شكريه او ج پره مننه -

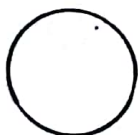
مأخذات

- (۱) آزاد اسفندزے ، ډ اظهاره هايښکو تجزيه ، ورخ پانہ وحدت پښور ، ۹ مئی ، ۱۹۹۸ -
- (۲) اظهار الله اظهار ، راته غور و نوکښې بنگرې شرنکوي سلمان پرند ترز جنکي محله پښور ، یکم جنوري ۱۹۹۸ .
- (۳) اسير منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ورخ پانہ مشرق پښور ، ادبي ايډيشن -
- (۴) مشتاق مجروح يوسفزے ، افي ايندو کو هايښکو ، غېر مطبوعه -
- (۵) اظهار الله اظهار ، راته غور و نوکښې بنگرې شرنکوي سلمان پرند ترز بابو حېدد روډ پښور ، یکم جنوري ۱۹۹۸ .
- (۶) اسير منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ورخ پانہ مشرق پښور ، ادبي ايډيشن -
- (۷) مشتاق مجروح يوسفزے ، افي ايندو کو هايښکو ، غېر مطبوعه
- (۸) " ايضاً " ايضاً "
- (۹) " ايضاً " ايضاً "
- (۱۰) پروفيسر داورخان داؤد ، ټپه او حديديت ، ص : ۹۲ : تاس پښتو کوټپه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ -

نشته پروا که سنگسار بزمه زه
مرمه په ده دي چي داسي نه دي پکار
کاږي دکمل په لاس کښي خونده نه کوي

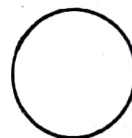

نن ي له هرڅه نه يقين پورته شو
مياندي چي هم بچو کښي فرق کوي
اوس به دچا جولي ته خان غورځوم

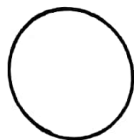
رې دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکښي غښي د ژوند پاتي نه دي
زامن د پلار مري ته لاس اچوي

د پر گنهگار يمه خو ما اوښخنده
رېه منت کومه ما سره بس
له مرگه پس حساب کتاب مه کوه

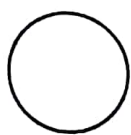

اے د کلهم انسانيت رسوله
تا چي څرگند کړه د ژوند ټول رازونه
رې سلسله د نبوت ختمه کړه

چا جينكى په لاره كړې نه دې
وېل مې سترگې به اوس نه پټوي
ورته زما د وينې ډرپ خټه دے

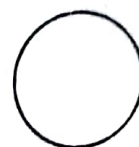

وايي جانانه بي اسرې مې نكړې
زه به كيله خټه د پردو نه كوم
چې خپله مور راباندې كور وړانوي

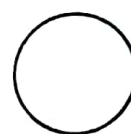

پرې به هوارې كشي شې بلا
كه د خپرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خپل واده ډوډۍ سازه كړي

رانه په چم كښې دشمنې جوړې كړي
مخې كړي مانجه بيا مې نه پېژني
مور به د بنكلو په سر شرنه كوم

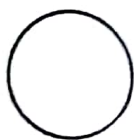

مرگ دې د داسې پښتو پرده شي
چې د انگن څكلونه او شوكوې
ترېنه ظالم له كهدسته جوړه كړي

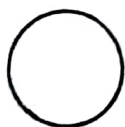

خټه په سكون سره ژوندون تېروم
يو خوا پټې كښې اوبه خور كومه
بل پله اور بل كپم دوومه واچوم

يم بي روزگارہ انٲرويو له ٲمه
مينه كوه خو را تر غاړه نه شي
چې د جامو استري مې مانه نه شي

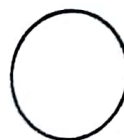

بازار كښې گړٲې ښه ښكاره مخونه
خو مونږ چې اوويني ٲادر كړي په سر
زمونږه ښمې مونږ نه ستر كوي

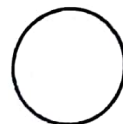

شپړيني ښه داده چې زړه كړو صبر
اوس د انصاف طبعې له چانه كوي
غله د قاضي كور كښې پناه اخلي

چې دې يوازې كړم په نيمه لار كښې
نو زه له ٲانه داسې ورك شوم لكه
د مياندو غښٲې چې خالي پاتې شي

بل ٲوك به ٲرنگ رانه تاخيلوي
دومره پاسته كه ددې خوړ كانه وي
نو كيد پانويه وو ٲول خوړلي

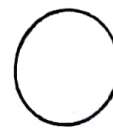

شپړ زه د كلي شريفانو كښې يم
ٲوك چې لوٲم هغه مې قدر كوي
شمه چې جگله كړمه غلا له ٲمه

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کنبی راگهر شی د ژوند
شوک بیه له یو بله ستر ونه کوی

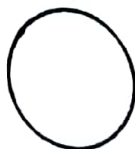

بیا په وطن کنبی زلزله راغله شه
پنځې له کوره په تلوار راوځي
رت دی جولی کنبی زمونږ خبر واچوي

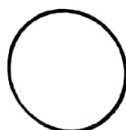

د لاسي کول له خو باران اسره وي
شپږې تېبې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پتري نه نیسي
زه چی نامه د خوشبو یو اڅم
د کلي په شانگه باندي اور اوکي

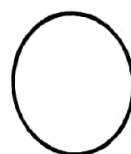

ستا پي رځي د هېرېدلو نه دي
چی تصویر ونه دي هم کورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

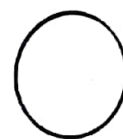

وايي زما غریبي بيدي نه شي
خو ساه مې اوځي چی د چم جینکی
راته و دوتو کنبی کالی پسخوي

په لوږو تندو ئې پروا نشته ده
وا ئې په گېډه دې نهره يم خو
راله پيدا چرته د سر سپورې کا

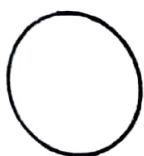

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو ختا خو نه ده
چې ئې په لارو گز کوښ شېرېني

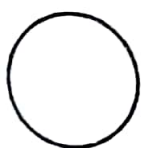

دا چې په خه فريب کينې گېډه ئې ته
ستا سر تنزې به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژونده نه وه

په پټو سترگو پرې باور مه کوه
شېرېني پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جبات پورې وي

عبتونه مجبورو او خورل
خومره سنگينه حادثه ده د ژوند
شېرينه ژاړې چې مې سر غوڅوي

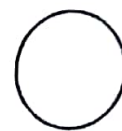

بې حايه نه دي ويرېدل د ښکلو
زما د تندي انتها داسې ده
بټ هم رپېږي چې زه ساه اخلم

بشار د پندو دے تاته بنه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

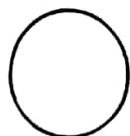

رې دې کړې خبرخو دا شگون بنه نه دے
پنځله دولۍ کني هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دې خوانان وړلي

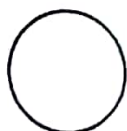

خه ننگيالي دې قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کني مدام
لوڼه جولي ته د دېمن غورځوي

ناپوهي خبرخو ې حسي خوره ده
بټ خو ساکاني اختلې نه شي
څوک به په کاني کني قلم گوي

خاوري به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگره چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو چکلان لاسو

خان کني څوک توان د تماشې نه دري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيٽيس زمونڊن ڏ لاري ڇنڊو ڇو نه ٿو
چي اشارو ورته ذره اوکرمه
نو ڏ بنگاي نه پاه يو ڏو را اوڻي

زهره اخر صبر ڪري سلو ڪٽي وائي
کوه چي هر چا سره مينه کوه
خو شي له خان کورته را اورسوه

په هنج فریب دلاسه ڪن به نه
کت چي پردے شو خود نهي شي شو
سترگي مي نه ورتي که ڊپر سترے يم

زهره ڪٽي ئي اور ڏ مينه بل ڇنگه شي
ڏ چا پاه کور ڪٽي چي شير يني زما
لوپه روشني انڱري سره پراته وي

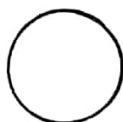

خمه مدام ڏ هو اکانو په رخ
يم ڏ پير يانو ڏ دولي په مثال
خان راتنه ماء سپاره بي کوره ناهي

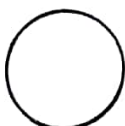

شونڊه مي رو ڏ چي شنه ڪٽي
اوزه پاه دي سوچ ڪٽي رگيريمه چي
دوه توري يو تڪي ڪٽي خائ ڇنگه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شاه ستاله سادگه شیرینې
منې زما اوخوبنه خپله کوي

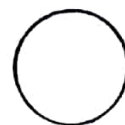

د برسنډې کملې شیرینې زما
که په جبو کښې هم مېشته کې مدام
تور به دې پورې په لنده نه شي

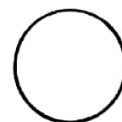

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې تاه توکلې لارې نه راجې بیا

دارې وهمه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

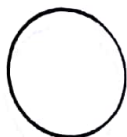

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې رایه ډاکه نه شي

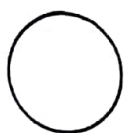

خه بې حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دې قتل توریالی د وطن
زه هنی مون باندي بېگم سره حم

د حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تلو دلاسه کښم نه
زه د ځوانۍ د خوب تعبير غواړمه

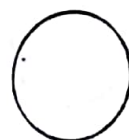

بلا ختلي دي په سر رقيب
خدای شته چې نور ورته هېڅ نه وايي
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

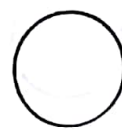

د مينې لار کښې چې ټيندک شمه زه
شړينه اووايي په خود کښې اوسه
داسې د لوړې نه په دو ولي ي

وايي ځواني به مې په کور زړه کړم
خو بې ننگۍ ته غاړه نه بدمه زه
مخ به مې اوس کفن کښې هم نه وينې

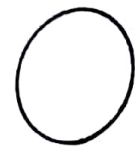

نن يوې بڼې خپل خاوند ته ويل
سختې بې حايه په وړو مډکوه
ته چې زلمی و ټابه څه نه کول

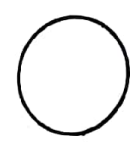

له سپينې بڼې دې حيا راځي خو
مه وايه دا چې فرېسته يم زه
ته څومره وران وي تاته ښه پته ده

دا قافلې دې په سفر کېږي اوسې
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

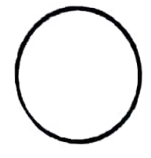

شیرینه وايي له تازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

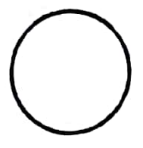

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کېږي نه ده
وايي که اور ته موهم واچوي نو
د مشرانو وېسلي به منو

ماڅه غوښتلي وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې گېډې چيچل اوليدل

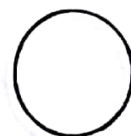

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښودنه که داغ دې په لمن پرېوتې
سربله دې اوبايولي که پوزه کوي

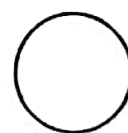

او وايي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي مانه زما لويې ته
نو ستا شمله به څنگه جگه ساتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور اونیسي
او ورته اووايي هاگی و اچوه

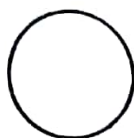

منم د مینې تقاضې منمه
قسم دي ما به هېڅ ویلي نه وو
خو واره چې خولې مین و اوخوړې

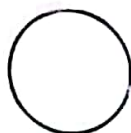

خوانه خوایي او د سپرلي مازیکس
داسې په یو بل کې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کېنې زمونږ کار نه لري
حد کېنې دي اوسې گنې بڼه به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

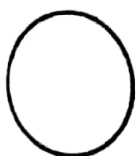

تېښته د ژوند له تقاضونه کوم
هر څه په سر سترگو منم شیریني
خو کوټې او یو کېنې ډوبېدل بڼه نه وي

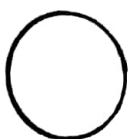

خدایه شته دشمن مي خوشحالېږي په څه
دا خو مي لويه د ژوندون گټه ده
چې محبت کېنې مي تاوان کړې دے

دوسره پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بېخي ورک شي چې ما اوويښي
لا حادثو هوبنياره کړې نه ده

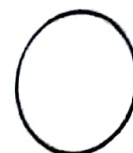

خوارلس کلېزي پېغلي ماته وييل
پوهه په بختا ده په عرونونو نه
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

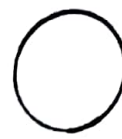

خوشحالېدم ورته بي حايه هې
چې دکيرېږي تېبتي مې اويدلي
پرې مې کړې نن خان له د برېتو خوگي

منم فرېبا دي خو صحرابنې د ژوند
ستا خواني مرگ مکي مکي گوانبون
د محرومي احساس په شاتېبوي

خان پخپل زورباندي ژوند ساته
گني نوزه خو د قاتل اوښکه يم
ماله به خوگ په زړه کښې خاڼ راکوي

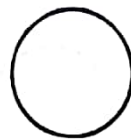

ژارې له سره لويته لرې کړې
وايي بهرله کوره شپې مه کوه
گني نو خان حلالوم لاليه

شيء کڻي له کوره پښتني نه اوځي
مرگ دي روا دے خوځه خپل کاله ته
د نهر خاته نه مخکڻي خان رسوه

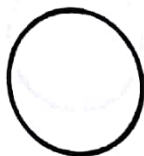

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سپوږمې چې کور جوړ کړي نو ټوله شپه بيا
ما سره ستوري پټه پټوڼي کوي

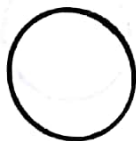

بي وفا نه يم خو شپږيني زما
د زانو سېل چې لا روان اووښم
زړه زما هسې په هوا غوندي شي

پدېږدوه څنگه په تا ملا وترم
وس چې دي اوسې بي خوندي نو ته
د خپل مېړه خبره هم نه مني

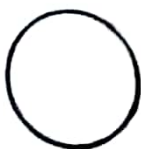

هر و قلم ترې راخستلې نه شم
ماشومه سازه کړي له خانه وايي
راله په لاس باندي گهرې جوړه کا

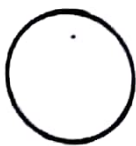

ددې خبرې په مطلب نه رسم
وايي چې ستانه زه اوزکاره شمه
بيا به څاروو ته بو تاوه کومه

مهرانه شوه دهره د پنتو پالنه
پلارې په موبن باندي جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کښې کور پرېښه ده

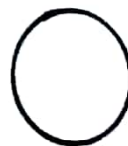

غله راختلي دي په کور، غلي شه
سوچ ته مې پرېږده که خه لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مه کوه

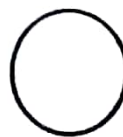

راوړي چې ماله پلوښې د سحر
شوک مې پلوقدرې هم اونته وينې
کورته د شپې تياره کښې خان رسوي

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلو ژرندو که راوځي وي خو
مېر شوي اخر د لوپښې پکي کښې

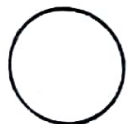

خلقو په ما بیدگساي کړي دي
ثابت که یو جرم هم نه شي په ما
زه به له دې کلي نه کډه کوم

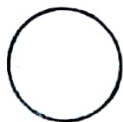

نوره مې هېڅ باندي پروا نشته خو
چې ستا تر دره مې در اورسوي
عقلونه زار شه له هغې تيندکه

ادوایی نه پوری کوم نکرینری
رانه چی بل وطن ته چی مینه
نو سره لاسونه دی په شرق اوگی

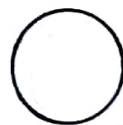

د پینتی کومه ادا او پستایم
په کومه ورج چی زه په کور کبې نیم
له آییڼی نه هم سترونه کوی

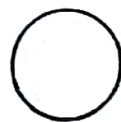

خوک ورته پورته هم کتلی نشی
آچی سرتوره را اوچی له کوره
قول چاپېرچل شی لوپته لوپته

طوفان یی یونی جولی ته دچا
وایی نور وړاندې یی نظر نه گوی
لاس راله راکپه گڼی غرقه شومه

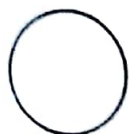

په ژوند کبې کته او تاوان خه وی لا
پرېن ده چی غرق شومه پروا نشخو
چی د واده ارمان یی اورژېده

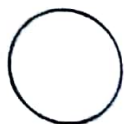

سور یی نن پلار ته په حېرت او وپل
خدای شته چی لور مو واده کړې ده نو
اوس هلو مو بن کړه مېله نه راجی

د ښار ماحول درنه څادر لري کپو
ياد کړه جهاز چې به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وايي بي حايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا تپتي په سپوري گني
څوک به سپوا مانه خرابه نه وي

زه ئي له خان سره مېرمن کړمه نن
ما چې ترې اوکړلو تپوس د کمر
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولې

سارپه سارپه اهوڼه څله کوي
ستا د خواني تاو چې راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه څه تپوس کوم او ته څه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سورلي کړېه

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گډې به تل خاورې په سر بونډي
چې د خاوند سترگو کني خاورې نولې

ييم د تعبير د بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندي د هوکړه مخان
ياران په بېلا بېلا باندې پياوړتوب

دا بڼه انصاف دے افرين شه په تا
يو خوا او بڼان خلق په بېلا وهي
بل خوا څوک گفتم قدرې کولے نشي

پردي وطن کښې مې زړه خورغوندي شو
له خانه ورکې بڼا بڼه پېغلوکې
سافران درسته يادېښې که نه

منه دا چې ستا د زور نه بېله
خو چې زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندې بېخي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جنارو مې استقبال ماکوه

دومره زېږېلې يم د ژوند حادثو
اونه چې هر کورکښې مېوه اوښي
په ما د کانو بارانونه کېږي

خبرې پټې پاتې کيږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوکندې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خوږې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې له کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وپل چې کله مه پرېږده خو
مې کېده نه ځکه تېر ما بنام ئې
د بنار په چوک کېږي خو دکشي اوکړد

خاوري د پکنک په خوند پوټه شمه زه
ذره هم خپلاسي ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکمان گموي

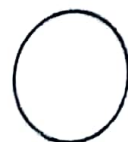

دا نه چې پوټه نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پيې باز پرېږدمه

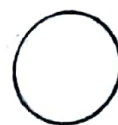

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د کښو ولونه مه پرانيزه
چرته تياره لار گڼې تيندک نه شمه

خدا ئے شتہ پہ خیلو کئی خہ پس پس کوی
خانونہ غلی کوی چي ما اوویني
خہ رازداری خوشته د مور او دلور

زہ چي د سیند چو تہ گورمه نو
راشی پہ سترگو می لاسونہ کیندی
وا ئی خہ اووایہ چي شوک یمہ زہ

بنہ روغ رمپ یم چي بھر یمہ زہ
کور تہ چي راشم نو بی حالہ شمہ
چا جو پ پھ ما بانندی تاویند کرے دے

دا حقیقت د چاندہ پتہ خونہ دے
درنگ سپر لو پسی لندین و حکہ
مونن پہ صرا کئی اوپہ خور کرے دے

مونن بہ سپور می تہ وو پغوا ختای
افسوس خودا دے چي زمونہ دکور
درشل کہ او درین پی، دیوال پی یو چي

بنگری پہ لچو کئی پہ خیال شرنگوہ
چي پہ سینہ کئی می غورنگ راشی نو
پہ دریادونو کئی کشتی لاهو شی

هَان چي دي ما باندي ناجانده كرو، نو
نور به سواله دي نه خه وایمه
بگري دي مات شه د پینزیو سره

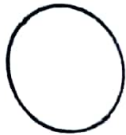

دي ستم به خه تعبير کوي خوک
بنا چي مي غرق کري نو شهرينه وایي
توبه توبه داسي به بيا نه کوم

چي هلو خلوکني د ژوند گيري شوي
د ميانو تينو کني شوده اوچ شولو
دا نو نده به چه چا پسي چي

غم زمونږ ټولي خوشعالي اوخوري
عسرونه او شو چي زمونږ وطن کني
ختي روژي شي خو اختر رانه شي

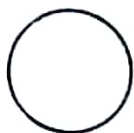

ورسره ډيري مجزي دي منم
خو زه د بکلونه ټپوس کومه
د زړه دا رنج علاج مي چاسره د

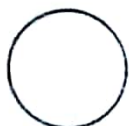

دا لپونه يوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په ترکي فضا کني
خوک شته چي لاس کښي په سر د یتیم

ثوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
څوک د اختر په ورځ روژه نه نیسي

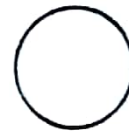

ساه راله دوبه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه دے

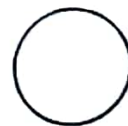

دخدائے نه اویرېنه ، غلے شه بس
سکڼې مابنام دے لارو نمر پر پوتنه
خوله به دي گوڼگله شي خبرې مه کوه

دومره خو حق شته په دي ښکلو زما
چې ئې په زړه پورې ښه کلک اونيسم
د بناستونو ، د جمال شاعر يم

دي کښې به رازخه وي پوهېن مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېنل ئې چوک کښې چا برېښو کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال راښکلو

قد ي لوتېږي
او جينکي دکلي
ماتته پښتېږي

غم ي لب سپک شو
ما ايښي ته کتل
خاني رانه ورک شو

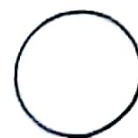

مح نې بد رنگ شي
چې پيري هوا اولي
ايشنه رنگ شي

خوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوبدي ماره شو
خو ملکان دکلي
د لوبې مړه شو

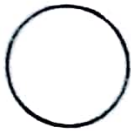

خسه چې وړاندي
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

ستا به تلوار وي
خو که د پلار وي نو هم
ژرنده په وار وي

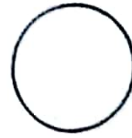

خوک وارخطا دي
راسته چې واي دروغ
وايم رښتيا دي

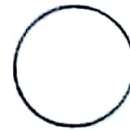

پېغلي چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لارې راځايي

اور د سينو کښې
شپړينې مه ډوبېږه
په گوتې اوبو کښې

خان باندې تنگي
پشکال غرمه شوې
وه سپرلي رنگي

لوټې شو اخلاص کښې
اووايه پاتې شېه شو
د کله په لاس کښې

په ٽال ڇي ڄاڻي
ڄاڻي زره ستري پڻي
اور ته ورداڻي

ڇي ڇي دي ٻنڪل ڪورم
خدا ٿي ته ڏهر ٿي
خاوري به ڪل ڪورم

نيت دي خراب ڏي
ڪڍي نو هر وڪڙ
ڪل ڏ ڪلاب ڏي

دا منڊو ٿري
په هر قدم شوخوري
ڏ خلقو ڇري

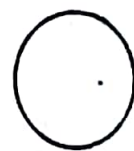

اور ڪڍي انگيستي
ستا تصويرونه ڪورم
خوب رانه ٿي

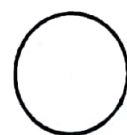

ڪور ته دي زرخي
ٿرنداه ڏ سوال پاه اوڀو
ڇرته ڪڍي ڪري

سَاه اوڻِي مانه
په کومه لار لِي ته
د زره درمانه

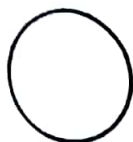

منزل دي ورک شي
په ٽوله لار چي سرے
له بنهي سڀک شي

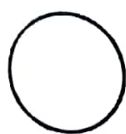

جنگونه کپري
په تويو دو د وينو
تندے ماتپري

ويني به تل ٽڪي
چي دا بناريان هپشه
پي د بوتل ٽڪي

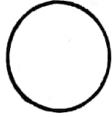
نمر چي پرپوڻي
ستا له گربوان نه زما
لاسونه اوڻي

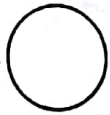
بل په ما اور دے
د اونکو دوو څاڅکو کني
ني حده زور دے

۱۰۳

یو خوب او خیال دے
کارغه زده کرے کله
د زړې چال دے

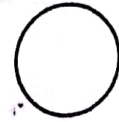
داڅه ناتار دے
اوس هر یو کور د کلي
د بنار بازار دے

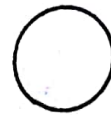
زړه مې غرقاب شو
د اوښکو یو څاڅکې هم
ماته دریاب شو

۱۰۲

دردونه زیات شي
زړه مې په واک کېښته دے
سربه مې مات شي

بارانے ورېښي
په زړونو اور بيلوي
ويښي خټکېښي

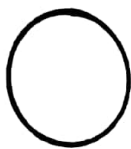

سپړلي پچي لار شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي وېجاړ شي

شماری بس ستوری

د شپې راپاسوي ما

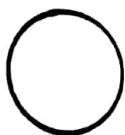
کار راله گوري

کيننه کم بختي

څوک دې ميراته نکړي

د چلو لبتې

ستدرې وايي

را ټول دې نه کرمه زه

مر شومه هاي

خوشه فنکار ي

د پېغلو بت سازوي

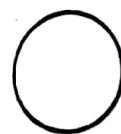
هسي اوزکار ي

غرق شوې لاري

خوراک او څنک چي کوي

اوس په ولاړي

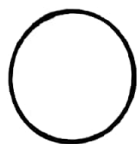

هسي به ونه شي

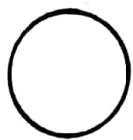
چي ترې اوبه نه اوي

کوي به شنه شي

ڪور مِ زپه تڱ شي
چي نيمه شپه حجره ڪنبي
د بنگرو شرنگ شي

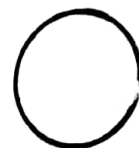

اوس هسي ٿاري
نه راجي خولي ته بهرتا
توڪي لاري

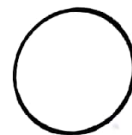

دا حه قيامت دے
خواني دي شوخه ده او
تصوير دي نت دے

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

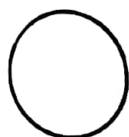

اوواي پوء شوي
ته چي مين شوي په ما
لاري توے شوي

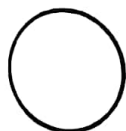

تیکاله غواري
لمبه چي نڪرم تنور
چي مِ ٿاري

واڻي ڪوڪو ۾
راته پڇڙي ٽپي
زه هائڪو ۾

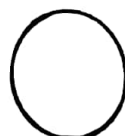

قصه خاني ڪئي
بڪاري ڪارهه مخونه
په آڻي ڪئي

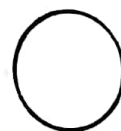

۾ په وسواس ڪئي
ڪلونه مراوي نه شي
د ڇا په لاس ڪئي

خوشه دستور شو
پانه ڇي ستا زيڙه شوه
نو ڇي دي سور شو

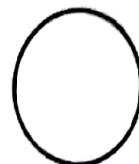

ڪور ڪئي تنها ۾
اوس به د زرهه زخمونه
ڇا ته زه بنايم

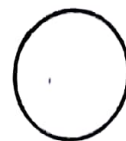

ڙوندڇه رنگين شي
ورهي تبتي په سا
اسان به شين شي

ستا چي ٻنڪالو شي
دُڙهه درزا تڙهه شي
هجو ٻه رو شي

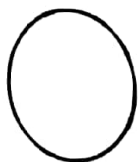

هي زما سپورے
واي هر شه منم خو
راته به گوري

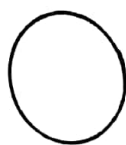

ژوند خومره تريخ دے
ذهن اوده دے په خوب
او زره مي ويخ دے

راته جغتېږي
واي يخني ډېره ده
واوري ورېږي

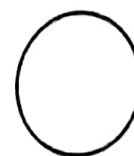

سم له ماښامه
شفق شفق خوره شوه
يو گل انډامه

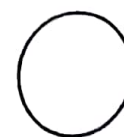

زما حيا ده
منم چي نور ستاده خو
بنجگه زما ده

پندرونه نغبتی
پیغلی را اووتلی
له کوره تبتی

بنکاره به غلاشی
تاته چی کورمه زه
وار می خطاشی

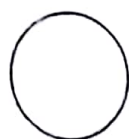

نپونه درزپی
چی آینی جورپی
کافی ماتپی

ژوند می رنگین شو
راکبھی متی راغلابی
سرچی می سپین شو

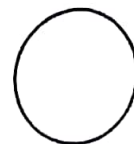

اوبه دی زور شه
چی ماتوی حدونه
خه نج دی تورشه

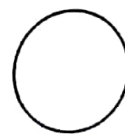

سرکه می سپین ده
به هنج هم نه پوهپی
سودم ته شین ده

د کلي خلق شه رانده خون ددي
خداي شته مري تاه به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په تپته کوي

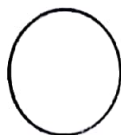

اووايي ټول د اکيچن کسه دس
ايکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک لېوني نه دي چي تا يادوي

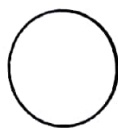

زړه غوڅوي د اوازونو فرېب
چي ميانو نه نغې هېرې شوي
نو په پنجر وکښي ئې مارغان بندي کړل

شومره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوخوړې جذبې د وفا
يو بل تاه اوس د مينې خط نه يکو

د خپل بنايست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگري پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پخوي

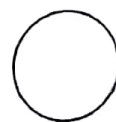

شېريني تاسره له دغې ويري
واده تاه غاړه اېغودله نه شم
زما به تاسره کوښښ ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لسه
زه به له خپله کوره ورک نه وومه
که هره لاره د منزل لاره وه

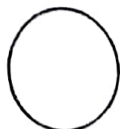

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وپل
بیا به د خپل طبعې له ماته کوي
چې زور سړي ته مې په زور وادوي

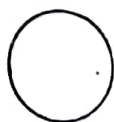

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړې
د مزدورانو ورځ دې نه نماځي شوک

داسې بناغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوتې کړي په ادا د ډمو
او خپلو بڼو له جامه نه کوي

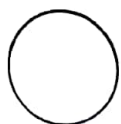

چې مې زما ديدن لاياد شي کله
بله قه او خپري په سره غږه کښې
زد کونتر و سپل را والوخوي

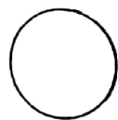

ناساڼي کړي که کړي نيازيينه واي
د زړه په سر مې په ټوپک اولد
خو چرغکې په لاس کښې مه رانيسد

بي حايه ما سره ايرى مه وهه
دمه بس دمه وي كه هر شه واي
نه د چالور وي او نه خور وي دچا

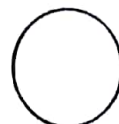

د پيتنو پغلو تاني نشته ده
چي خوك ي او نه كړي تپوس نو خپله
كلاب كلاب خواني په كور زړه كړي

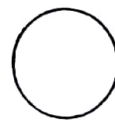

د ستومانى زيبگي ي خولې نه وتل
چي ستره مه شه ورته ما ووېل
د لپونى شونډې يو رپ اونيوې

د زړه درزا ي په اختيار كښي نه ده
بنار كښي جوړ او شوله د هم چا و نه
د كور تمبه دې په يو درز لري شوه

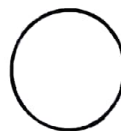

يوسمه چرته د ارمان جنازه
تا چي د كور ورونه بند كړل په ما
ماله به خوك په زړه كښي خا راکوي

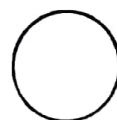

يوه جگړه كښي زمونږ د كلي
خلغو را ټكل د اديرې حدونه
تول بيا د يو د بل په حد كښي مړه شو

پنځله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گرانوئي
ستاسوڅه خيال دے د واده باره كني

په چاپېرچل كني خرابه دومره دي
په كومه وړخ چې پري سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

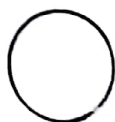

سرې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به څوك په درمال كني كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج لي
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار څوك د سحر نه كوي

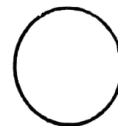

داسې خچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېريني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كني پراو نه كوي

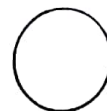

الله دي خبر او كړي په صدرچوك كني
كاري گليا دي اشارې ماتوي
او هسپان خپلو كني كپ لگوي

جرم دچا 'سزا دچا لوييه ده
يو د پوليس له سترگو خان ساي او
بل په يوه پيسه قانون خرشوي

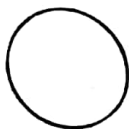

سپک راته مه گوري که غز نه کوو
گنې خوبونه به مو هم کړو حرام
مونه دچا ميراث خواره خونئ يو

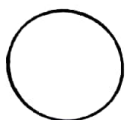

زړه ي غلبل، زلفي ي تار په تار وي
وېل ي زه وېره ي خونده يم
گنې نوته هم هېرېدې شي له چا

شېريني اوباسه زکوٰة دحسن
د افتونه نازلېني حکه
چې په وطن کني شوک خبراتنه کوي

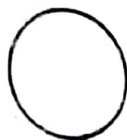

سر به بي حايه درله شه خوبوم
دپيتنوله هونيارى نه لوگي
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

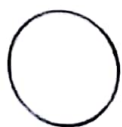

په خه پوهېږي نه ماشومه ي لا
دروغ رښتيا به دي ښکاره هله شي
کله چې ستا خواني مېوه اونيسي

چې څه بلا يې ته يې حله جيني
زما د زړه د قيامتونو دروا
خدا بگو دکاني بت کني ساه راوي

بيې د سرو سپينو خزانه شپري
درتاه خراب د چا نيتونه نه شي
کشي را اوسپه ماران پرايزه

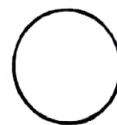

دا نظر وته به تيندک خوري ضرور
ستاسو د بيار کزو وېر لارو کني
وه کلا لې سم کړ خېدلې شي څوک

لاس راله مه راوړه ناداني جيني
بلا گرمي ده په وجود کني زما
پام چې پتري چرتو لمبه اونگري

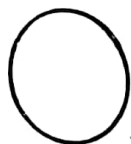

دېر تور زنان به داسې هم اوويني
چې يې سرگند شي دکناه رازونه
نور زر په خپله بنخه تور پوري کړي

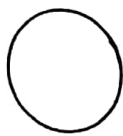

شپرينه اوواي په دېره مينه
چرتو خو لار غلطو لاديه
ويرېنم لار چرتو غلطه نه کړم

شهرينه او وائي قربان شم له تا
غزل غزا مي راخوريني به زړه
ستا هايكو رانه تپي هپي کړي

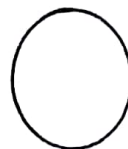

دوه ورځي ژوند دے تاته بنه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمني
سرکشي پر بنده د شيطان مه منده

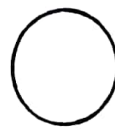

زما له خانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جينکي
را ته به لارو کني شيندي کلونه

د ژوند د حسن ننداري خه کوو
درانه پنلا ونه مو پراته دي به سر
کاله ته خو که چرته ملا نغه کړو

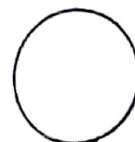

پر بنده چې پغلي جي پاه خپله لاره
چپه ي مه گني ستومانه به شي
توري پچو دي که راپاري شولي

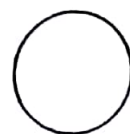

وايم چې تويي ستوماني به اوځي
خو وې دا ارمان مي اونه رږي
کورته چې راشه نولا ستره شم

زۀ ئي له سترگو لگيدو اووېستم
ماله قسم راكړي چې غين مه كوه
او خپله ټول كله خبر كړي په هان

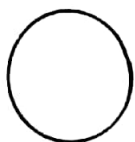

شكر دے سترگي زما اوږي نه دي
غريب سرے يم خو كل شانهي زما
د چا عشونو ته پسخين مه نه

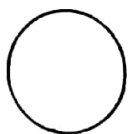

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كښي
د سپو غيا شي، هكمامه جوړه شي

د حېرانتيا خبره ولي نه ده
غو ټوي چې كل شي په قيامت كښي د ژوند
هان راته وېر خدا لگوي بېكه بنكاره شي

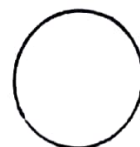

زنه مې اونيسي، سلگو كښي وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مه اخځه

سیند ته کلونه ورگنډار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه ميني کتابي ميني دي

چي د ياران شېبې رانکې شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسي
بيا عجيبو خلق قطار ماتوي

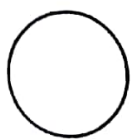

وي د بنايت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېرنده بېکاري هسي
لکه په گنډو کيني چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه او کړم خدائے راله په زمکه را کړي

اول دي خان کني دومره توان را ولي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
په غلي دي تا سره سيالي نه کوي

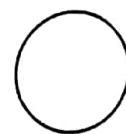

توي ويستي يو نوکر وېل ي
کور کني چي صېب نه وي بي بي ظالمه
چېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوڪ چې څه اوکري، ربيبي هغه
لار کښي کښنه مه خپله لار اخله
ستا پخيل کور کښي هم تور سرې شته د

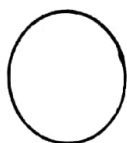

تاوده، ساړه که دي د ژوند اويدل
پېغلي مستي به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه راشي

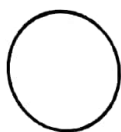

سترگي له دغې ويږي نه پراښم
زما د زړه په رنگي ټټو اوناه چوي
ته چې شپږيني پوکڼي پرسوي

زغم به کوي چېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مري ته وان چوي
د کور انگن کښي څوڪ دېوال نه وي

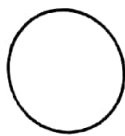

سمه شه ښځي په خپل حد کښي اوسه
زه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښي دېوالونه وي

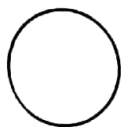

واورئ زما که ئي مني او که نه
که لب مو هم سست کړو په ښځو پېږ
بيا به ترې گڼي او ښځي چوپړ وي

شهريني زرهه ده ترم شوه نده
نماشي اوبسكي عبت تويوي
کانهي اويو کني وراسته کني کله

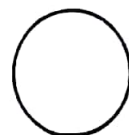

شنه چي مي شونده شي د قام د ورو
کله د چرگو د بچو بعري شي
اونخلي خپلو کني هيران بيلوي

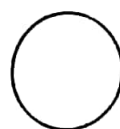

بن انتظار د عرومي مي اوکړه
ترخو چي چرکه کورکه شوې نه وي
نو په هاگو باندي بچي نه کني

زرونو کني اور د ميني بل کړي گني
بي حسبي دومره په ماحول خوره ده
سم پکني خدا بگو واوره کني سره

راقه ستا ياد داسي سرور راكوي
کله د ژمي په واورينه شپه کني
شوک په کمره کني انگي تي بله کړي

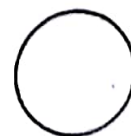

پهغلي د بنار پارک کني راټولي وي نن
وېل مي راغله يوويشتمه صدي
مي چي د کور درشلي اوغورخوؤ

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپق غومپق پېغاي اوس
گړې غبرات پسي ' د اكي غورخوي

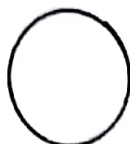

فتنه فساد به ترې جور پېښي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د گوه چاري مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادگي رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کښې هاغه رنگي
خلاق د غار نه راوتلي نه دي

وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کښې کوڅه کښې يو ملنگ چغه کړې
سحر را اوسه خته شپه تېره شوه

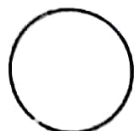

تا به وېل چې سره ژوندي ستايمه
خو داسې کوي مجبوري دې وي نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

اومنه دا خاطر دي جمع لسه
ماله پيه شاه سترگو کني چي راکو
ستا پيه کنا رکنبي خو اوسپن مانه

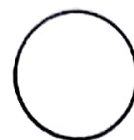

ورته مي اووي خيت شاه دے ستا
وېل ي غواړم چي برينه نه شي شوک
پرتوغا نيسونه جوړوم لاليه

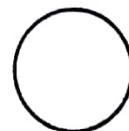

پېغلوکي ناوي خپل خاوند ته وېل
هر شاه چي کپني دابندي نه منم
زه خو شاه ستا لاسوته ناسته نه يم

شاه اوشو خبر دے که مي پېرني نه
مانه دي هاغاه ورخي هېرني نه دي
چي پيه خنکل به مي اوده پرتاه وي

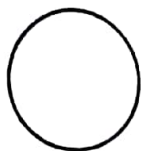

دېره کم عقله ي زما بسوني
اوس دچا خولي خو شوک گنډې نه شي
زما پيه سر پيا سره شر مانه کوه

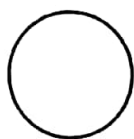

مونږ پيه جامو کني نه خاين وپدي
چي دا ده راغله يو ويستمه صدي
کور که مو وران شو نو پروا د شاه ده

سکله اودر سڀني د نکھت قافلې
نله د کھل وږمه وږمه خوږېږي
خوږيو نه وينم تعبير و نه وېشم

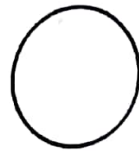

ټوله د زر او زور خيره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
خوک د جرگو هډو پروا نه کوي

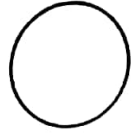

د نوي نسل خومره لوه زړونه دي
د پلار نيکه هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

زړه مې ټق اوچوي چې مين کس خوي
شپږيني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دا نېستې غوښتي کړي

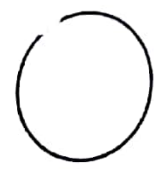

جذبه جذبه دي د ساحل خوبونه
غورځنگ غورځنگ بڼې د شپې خواني ده
سپوږمې په دې کښې هم سترونه کوي

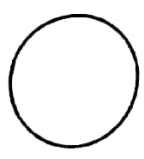

د شپې طوفان چې شي راخوږ په زمکه
زه د بې خونده اورکو له غمده
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

زوم خپلې خواخې ته څرگنده کړله
بيا به زمانه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

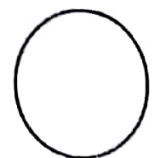

لڼه سر تيزه ده بدخويه توده
که دغه يو عيب تر بنده هم اووتو
نوره قسم دے دېره بڼه جينی ده

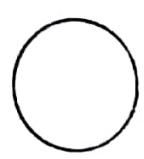

ته هم په پوزه باندي نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونډ د دواړو گذاره گرانه ده

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يه
چې څوک تمباه زمونډ د کور اووهي
او وائي 'خان وبل چې بنکارله به خو

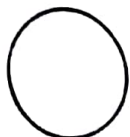

خدائے شتاه که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نيني او چچي

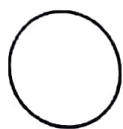

په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کره د خدائے نه لڼه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

دې کښې څوک لاره د منزل اوسوي
گوره څنگل کښې بيا په نيمه شپه کښې
د اورکو قافله لوتې کړله چا

موښ ځکه سر باندي خپې گرځوؤ
چې د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرقي د بجای شي د باران شپه شي

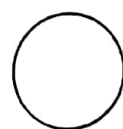

باران شپې شپې وربړي مگر
اورونه بل دي د نختر په اونو
بيا چرته تندر په څنگل پرېوتنه

زړه به اخر څنگه زما شي په ځان
سر کله او خورم کله نيم پاتې شم
سپوږمې په يو مقام ولاړه نه وي

څه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې يو ساعت يوازې کېږمه نو
زه په خپل ځان هم بدگمانه شمه

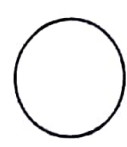

نيکاري چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتې کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

داسې که، شاخکې شاخکې کېږي کله
دا تندغرت زړه مې اور اوند کړي
شابه شېبې شېبې راوورېده

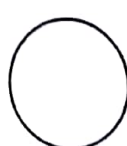

د خدای کارونو کېږي څوک څه اووای
ما چې نې طبعې د خوږ و کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

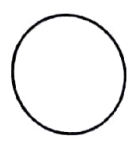

بسه په هر بڼکې مین شېرینې
واړه رنگونه چې راټول شي په ما
ترېته د نمر سپینه رڼا جوړه شي

بیا چرتاه پېغلي ستومانۍ اوباسې
کښې نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غنډې او د چینار اونوکښې

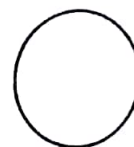

وايي جولی بدې ترڅو خالي وي
کله ونه نه کېږي انګن کېږي زما
ما چرتاه شاړ کوهي ته او غورځوه

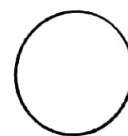

زما ترېاې د زړه تاو کموي
د پشکال خوږ چې سپوا شي کله
پېغلي څاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشې بيا يو ساعت له نه اودرېښي
ښکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

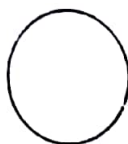

له جنگه ورسره ټي پخلا کړم پدي
سر مې ماتېږي ټوټه نه شمه
يوه سپرېن کولي خو راکړه کنه

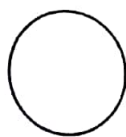

پنځلوکې هر قدم په خيال اخله
ستاچې له سره لوپته پرېوته
راله بجایو سخته چټکه راکړله

ښه سمه دمه وي کارونه کي
خو د شهلا زړه کېږي خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يو سي چې ما اووښي

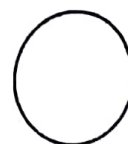

د زړه درزا راله په خاڼې اودروي
ټک ټک چې اورم دگريال، شپږيږي
وايم که ما باندي څوک جزې کوي

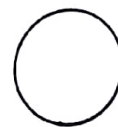

کښې او اوزونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مري غلې شو
پنځلې چې خپو کېږي گوگلر وکان او ترې

هسي بي حايه اوس قرياد مه كوه
ستا د سينوغوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيهر ورکوي

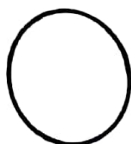

راله حلوا د ناشستي پنجه کړي
بيا راشي غور کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

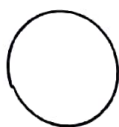

سم له ماشامه چرانغونه وژني
په تا کښي خه ناخه تياره خوشته د
خدا ښته له ما سره دي بيا ويره کړه

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېد شي لېوني خو کله
هکله کښي د انحر اونو کښي

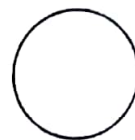

تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندي خه زړه خوړ چي
د خوب تعبير مي اپوتنه اوخته

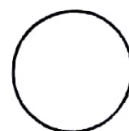

اوبنکي مي سترگونه روايي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښلي تېلونه کوي

رب ي ژوندي لره خو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوږي
کلي اباد شو مقبرې وړانې شوي

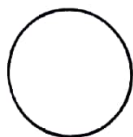

د زړه زخمونه چاته بنايمه نه
پکښې ي شمېره حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستايمه نه

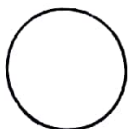

راوړي له ځان سره بهار اورونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اورونه

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

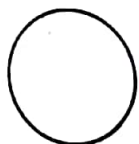

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه يادوم
ټول تعبيرونه رانه خوب اوخوړل

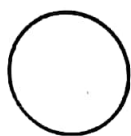

چې زمانه ټوله په خوب اوډه شي
ترېنه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاړه رهي کښې څوک دېره دي

شهرينده گونجي په تندي راوړي
وايي رښتيا رښتيا خبره كوه
ستا د جامو استري په خه ماته شوه

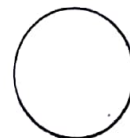

پي شماره داسي رښوران شته ده چې
تميز د جنس او د جمال نه كوي
او وايي ټول خوندونه يو رنگي دي

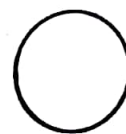

ستا د بنايت د فرېونونه زار
خو لږ مې پرېن ده چې خان او پېرښم
ما د بودي په ټال كښي مه ځانگوه

زما تصوير ته يې ټرول وېل يې
پي د مرغی مې درله هم راوړي وو
اے د انځر كله چې چرتاه به يې

شه زورور دي مشران د كلي
چې د لمن داغ ته مې گوتې نيسي
او نېغه لار راته ښودله نه شي

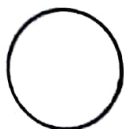

مړنه شم ځاې راكړه د زړه په كور كښي
تاوده، ساړه كه د ژوند ما اووهي
زما بيه رېل نمونيا شي سگلي

بې د نازونو لوانې شېرینې
خان چاله ورنه کړې په لاس
کې رڼگونه به دې ټول والوې

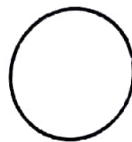

واي کيای دې په سر سترگو منم
مانه بیا دې غلې شوې دې
خو لاس چې مات شي خپې غاړې لږې

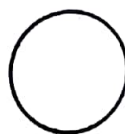

میاندي په داسې پېتنو بوړې شه
پاسې پردې تورسري او تختوي
بیا یې د خوښو شوک تپوس نه کوي

خپلو همخولو ته شېرینه واي
سرتو یې خبر شه خوباوري شي
رغېږي نه د پشکال لېوني

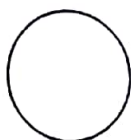

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېوني
درنه په لاره سترېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

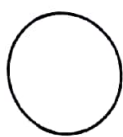

پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې د خپل کور ورونه بند شي په چا
نو خامخا چا سره لار اخلي

تڀنڀتاه له خپلاه خاناه خله كوله
پر بنډه د سر سپوري دي مه وركوه
خداه شته د كور اوڼي خوك نه پرېكوي

زمله به وې په ما تنگه نه وي
چې ستا چينار چينار خواني شپريڼي
تل د اسمان سره خبرې كوي

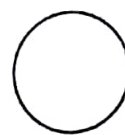

داسې بي واره مې ساكافي نه وي
خو چې كهلونه نارنجان اوڼسي
بيا مې سېزي ستاد بدن خوشبوئي

ددي خبرې خه جواز خو به وي
خداه شته چې چا د چانه غلا كړېږي
د باز د جالي نه تپوس الوچي

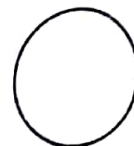

خداه شته خبره به صفا كومه
دا خو بېخي بي انصافي ده كنه
اوس چې د ورور تېلو كښې خوښې سوري

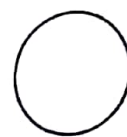

كور كښې ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هېچ بيا له خپله خاناه نه شي خبر
بڼخي راپاسي خاوندان قتلوي

زُه دِي لَه مَخَه تَبَر بَدَلِي نَه شَم
هَر شَخُه تَه سَتَا لَه پَارَه غَارَه بَزْدَمَه
بِس كَنَه لَار رَا بَانْدِي مَه جَوْرَوَه

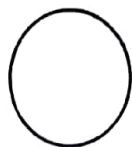

پَه مَرُو حَسَاب دِي تَمَا شَكِير دُ حَسَن
سَتَا دَ نَظَر تَاوُ يُّ چِي اَوو هِي نَو
دُ كِي كَدَانَو اَوِي چِي اَوِي سِي

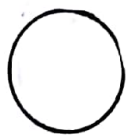

سَتَا نَر مَبْدُو رَا كَنِي سَغِي رَاو سَتَه
چِي لَا رَوَانِي دِي شَوِي اَوِي كِي پَه مَج
كَانِي اَوِيو شَو اَو اَوِيو كَانِي شَوِي

پَه شَخُه نَاتَر سِي اَوِي بَدَلِي يَمَه
وَانِي كَه بِل چَاتَه دِي اَو كَاتَه نَو
سَتَا كِي پَرِي كَنِي بَه اَو بَه اَو حَكَمَه

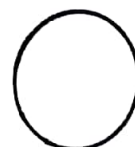

خَو يَمَه دِي خِي لَه دَه خَو يَاد اَو لَرَه
چِي جِيو اَر كَرُو سَرَه مِي نَه كَوِي
نَو خِي لَ عَزَت بَه هَم پَه دَاوُ لَكُوِي

مِي نَه كَوُو خَو مِي نَه پِي شَر نَو نَه
تَه دَهْوَا پَه اَس سَوْرَه اَلْوَجِي
اَو حَان لَه بَر مَه غَوْر حُو لَه دَه مَآ

بره دستورو او سپوږمې وطن کښې
مینه د مارخپه ده شپږینې زما
لڼه په خیال گډه سر توره نه شي

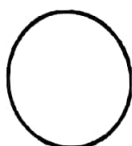

او وایي گرانه! پښتانه پغلده یم
یو د ناموس سودا مې ماکوه نو
هرڅه به ستاله سره زار کړمه زه

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زه
خبره وروې شپېلې کښې وایي
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

او وایي ژوند دې شوکیر و او خور و
په نیمه شپه چې اوبه خور له مې نو
خدا لاسکو زما له زړه نه اور پورته شي

سترگې به خاورې د پښلوکو ورشي
د شپې په هر پارکښې چرکان پاسي او
څانگو نه پرېق وهي بانگونه وایي

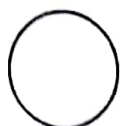

بنکل مې لاسونه کړي ژړا کښې وایي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نیکی به دې مدام یادوم

شهرين ياي او شاه شواري بيد د مياني
باران گاه لري چرتاه اوورين يي
نو هوا گاهي سو د چم يغي شاي

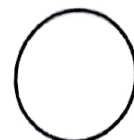

پنهندي بنجي خپل خاوند ته اووېل
گردانه ! که ماله دي پتلون راورو نو
په دوه ميله ټوپک به خان اوولم

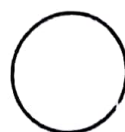

درته واده بنجي شه اووېسته
جوړي خاوند دي زوروا اوخته
تا خو د بوتي نه بلاغوېستله

رب دي په دي خبره ما شه نيسي
پنغاي د بنار داسي پيکه پيکه دي
لکه چي خوند تر بنه اويو اورې وي

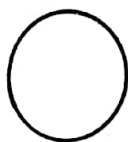

منم خبري زما عادت نه دے خو
چي پنهندي پکني لغري گري
اور دي د صدر په بازار پوري شي

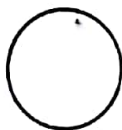

نور به عذاب شاه ناز لېږني په موبن
پکني تور سري چي سر توري نه شي
بيا ي په بنار کني څوک عزت نه کوي

واڻي له لور او خور ٽپوس کوي ٿوڪ
کوي ڇي هر ڇهه کوي ستاسو خونبه
زه ڏ ڀردي ڀرڻ ڇڻه ڀمه

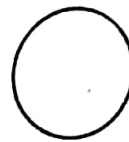

ماتڀڙي کان ٿي تل ڀه کافي باندڙي
زه جاروگي چاته وهل ٿي شم
ورکڙي مان ٿي دي ڀرڻ له لٽي

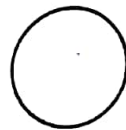

زور ڀي ڀه ڇا ٿي د ڇو غور ڇڻڪ نه ڪوم
گڻي ڀه ما باندڙي ڏ ڀنار مڀرمنو
نن ڏ گڏو انو غو ٿي هم اوخوڙي

يوه سڀڻي تجر ڀه ڀي او شوه
اوس ڀه ڪم اصلو اعتبار نه ڪوم
ڇاوه ڏ لوڪ ڀرڻ نه اخلمه زه

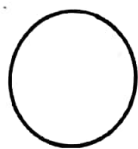

ستا ڏ اوڀڙو زلفو بلا واخلمه
ڏ ڙوند طوفان کڻي ڀه چا ملا مه ٿي
مار هم ڀردي لاس باندڙي نه وڙي ٿوڪ

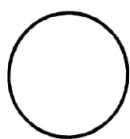

ڏ ڇي له عظمتونو نه زار
ڇي ڏ زامنو ڀي وڏونه جوڙ ٿي
مياندي ڀه سپين سر گڏو کافي کوي

شهريني دده فاوژکاره ي خو
ته چي له خان سره يوازي شي نو
دا خواني مرگ درته ياديني که نه

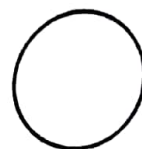

د زوراور اوبه په لورپه خبري
آ چي بدخويه يادیده کلي کني
د خپو تلي ي هم هغه نيکلوي

رب دي ژوندي لره خودوب دي کپه
زه به چکر کني خاخا راتلمه
راته چي ملاره ته په اوبو کني وي ته

خداي شته هيمپا ته ملامته نه يم
لوږو او تندو که وژلم نوهم
چرته ي لاس چاته نيولنه دس

اوس به د خان خه ضفاي کومه
حکه بلاخراب سره شومه زه
شهريني تا سره ي نينه کړي وو

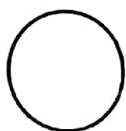

خدا بگو په خوند پي ژوند پرانده شو
اے د خواني د تقاضو سپريه
زمونږه کلي ته به راشي که نه

چي خه ڪري هغه به ربيبي مدام
پکڻي نيلاڻ چرتاه ناموسي دي نه شي
پر دو پتو کڻي ڪروندي مه ڪوه

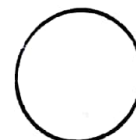

يو شاخڪي وينه را کڻي پاڻي نه شوه
توري شپلي چي ڪله ما اوليدي
زما د خپو لاسو نه دم اووته

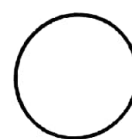

او خاندي غور کڻي راته اوواڻي پڻ
تاته به خان قلقلخان بڪاري خو
خلق به تا پڻي ملندي ڪوي

ورسره سڀل له د سيند ونونه ڪم
هسي تر ڀي هم زڙه صبرو له نه شم
او د مهي غوڻساه بلا ڪرمه وي

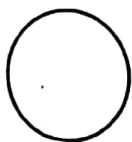

سرتوره مه شي خود ناز مڀر مڀي
داسي طوفان راپورته سوه دے چي
په سڀينه ورڃ خلقونه لار ورکوي

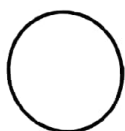

چرتاه له دغي غمه مڀ نه شمه
خان باندي ژوند خاوري اڀي ڪري عبث
په جيڪو هڀرو خواني رانه شي

منم چي گنجي محرومي مو دي خو
کله زمونږه هيروشيما نه ده
چي د سپرلو پکښي وږي شندري شي

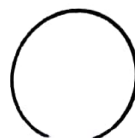

مينه اوباسي له زرگو نه ويري
اوس که اوبنان ساتي شپريني زما
نو دروازي دي دکور تپي نه شي

اخريه مرشم که دا حال وي زما
هيټکي مي يو ساعت له نه اودرپي
آ پوني مي هپشه يادوي

اوواني ټولي د قمت لوبې دي
خلق گليادي سنډرکان لوشي او
زمونږه لنگي ميني پي نه کوي

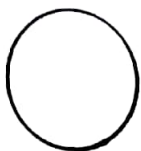

واي تر شو پوري به زغم تپيم
زه درته کور کښي لغري کومه
خي په کوڅو کښي لورغي کوي ته

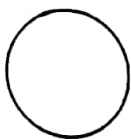

کم عقلي هسي پرشانه ي ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگي بنو باندي درنپي کله

وار چي خطا نه کړې سينه لويه کړه
خومره خعلي ورته اوغورخېږي
خو پليستينې نه روانې اوبه

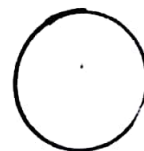

د ژوند له هر ازمنبت نه تېښته کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويره

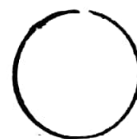

ستا په فرېب کېږي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرمو کېږي سرسپين شواو
ته لا د نوي پشکال مگيدو ئې

تت چې دې نه شي د بنايست رنگونه
هان زه د مرگ پختو ته نيمه خو
لکه د سوي لاس به تا ساته

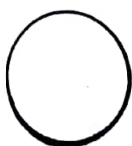

اووايي ټول د اکسين کې دے
هيټکو ته هسې خوشحالېږي خله
څوک لېوني نه دي چې تا يادوي

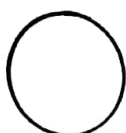

دومره بلا خولي راته وازې شي چې
په ډېره تېره کېږي هم هيڅ نه راشه
د کوهي خټه په کوهي اولگي

زما د زړه درزا بي حايه نه ده
ستا په وفا باندي شکمن نه يم
خو مطلبي په خټه اور لگوي

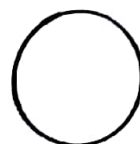

رب دې دروغ کړي خو ويرېنه زه
زما احساس داسې شکن غوندي شو
جوړ په دې کلي کښې چيني اوچې شوي

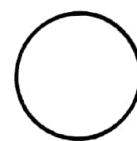

وېلې رب دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاکی چې څوک اومه اوکوټي

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روټي ته انتظار نه کوي
بس په اوسو او روټونو وهي

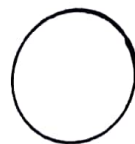

خپله گناه چې ئې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غڼ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

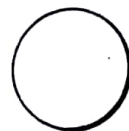

مهر يانې دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده جوړ
راته چې خاندي او شپلې غڼ وي

واي له هر چا په ماگران دے ولي
زما چي نه مني نو خه اوکړمه
رب دي ي مړکړي چي ترې خلاصه شه

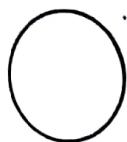

چي مې په زړه باندې تياره راخي نو
سرکړي سرتور لوپته اوغورخوي
واي را اورسپنې پيره بابا

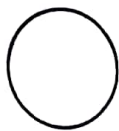

راباندې خواد خلقومه بخوه
مونږه چي خپل منځ کښي جگوندکوو
خدائے شته د وېرو پکښي غوا ننگه شي

کومه گناه ده چي ي خلق کوي
دا د وطن په خاوره خه شوي دي
چي د چينار اوڼي له موندپه اوځي

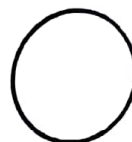

رب دي کانه کړي د شيطان غوربونه
نيه په مړه گڼپه مې تېر ماسخوتن
په گل ورينو لېچو خوب کړے دے

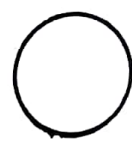

پرېن ده زما په کارکښي کارمه لره
بنځي ماخپل سبي ته پرېن ده گڼي
تا به په دريو کانو طلاقه کړمه

شهرينې ما باندې احسان مه کوه
زما د زړه زخمونه نه رغېږي
خو چې گزک نه شي پرسوب اونکړي

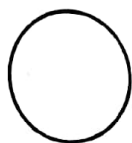

لاس يې تنگ شوه د خاوند د خکه
وايي که ماله يې نکي جوړه کړه
خولي ته به چونگ خاوري وروچومه

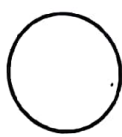

لکه غوتې هان کښې راټوله اوسې
لا دې د ژوند زهر گوتلې نه دي
خکه دې زمکه باندې خپې نه گي

خدای شته چنگونه خونېومه نه خو
ددې خبرې ضمانت خه دے چې
زما دینمن به په ما دوز نه کوي

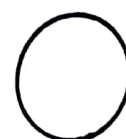

له دې نه لویه خوشحالي به خه وي
ستا د خاورین وجود بلا واخلمه
اورې کښې واورې شي لمبې ژمي کښې

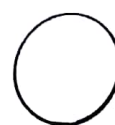

میاندي دې لارې د بچوڅاري خو
چې په لندن کښې څوک سبق اووايي
آ به کچه سپښن اودرېږي کله

زُه تَقَانِي دُ مَحَبَتِ پِشَرَنِم
شَهْرِي نِي تُنْكَ كُنِي مِي وِيرِي نِي خَلَه
پَاخَه رَنگُونَه پَه اوبو كُنِي نَه مِي

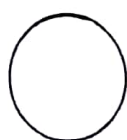

اَوَوَانِي دَوْمَه نَادِي كَه نَه مِي
خَو اوبِي سَتَرِي زَمَانَه چِي وِينِم
دُ سَرَو چَاپَه پَه لِرْمَانَه مَنَدَمَه

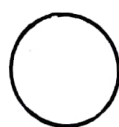

جَوِي دَسْتَوَر نَوَه كَوِي وَخْتُونَه
مَآخَو مِيرِي هَم اَزَارَكِي نَه دَه
دُ كَلِي خَلَق مِي پَه خَه قَتَلَوِي

زُه دِي لَه بِنَكَار مَنِي كَوْمَه نَه خَو
هَسِي لَه تَانَه يَو تِيوس كَوْمَه
سَتَا پَه سَرخَو بَانَدِي زِرَه نَه سَوَزِي؟

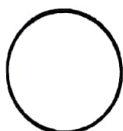

دِر پَه بِي حَايَه وَخْت دِي اَوَرْتَلِم
دَاسِي لَل كَل شومَه شَهْرِي نِي زَمَا
نَكَه چِي بَانْكَ نَه خَو ك يَانْگِي اَوَشَرِي

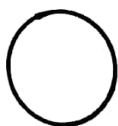

تَه نِه لَه لَوِي نَه مَرشَو نَه وَه
بِنَكَارِي ! بِنَكَارَه بِي اَنصَافِي دِي اَوَكِرَه
مَارغَانَو جَالَو كُنِي چِي رَاوَرِي وَو

زما ددې وهم علاج به خه وي
خو چي کلونه په خندا اووینم
وايم که ناوي د وطن کونډره شوه

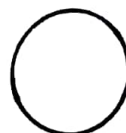

د خدا ټو قدرت د خه به ویمه نه
هغوي په ما کوي د بکې د قتل
خوک چي چان خان نه شړلے فاه شي

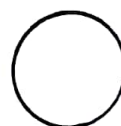

د بي حسي هېرو خه حد نشته دے
زه چي سرگند کړمه د زړه زخونه
کلونه مراوي شي په سين ديوتي کيږي

خدا ټو شته زړا د زړه د دېد نامه ده
چرتاه مې حق د چا لوتلے نه وي
زما په سترگو کيږي د چا اوښکي دي

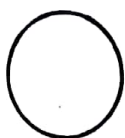

ساه ترې وپستلے شم په دوو گوټو کيږي
خو سوچ چي اوکړم وړم سردې اوخوري
خوک به پليت ډنډوتاه اوس کافي اولي

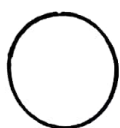

نورد د قرب د امونه ما غوروي
زما نظر دهوکه کېدلے نه شي
زه خه دوو مېښو کتے خو نه يم

شوڪ ڏي تخليق له درده خه ڏي خيب
گهوتي چي نيسم حادثوته ڏي ژوند
ڏي خوندي رنجور تر ڏي فحاشي جو پڙه ڪري

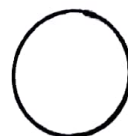

او واهيه باقي په تاوان ڪنبي ڏي شوڪ
ستاسو چرڪان هم په خوله بنه نه لگي
او مونن له ساگو سره گهوتي اوخورو

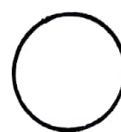

زهر خواره ڏي په فضا ڪنبي ڏي ڄم
ما ڏي مارغانو ڏي هم زده ڪري ڏي خو
ڏي بيدامني علاج ڏي هيچ اون نه شو

خدائے شتاه په زره ڪنبي ڏي هيچ غلاته شو
ڏي ڄم فضا دومره خرابيه ده چي
خان راته هسي ڪنهن ڪار بنڪاره شي

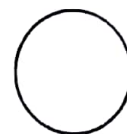

تپوس ڪوم ڏي ڪنبي ڪناهه چاته ده
ما مشران ڏي ڪلي وڙني په ڏي
چي زه ڏي هر چا سره مينه ڪوم

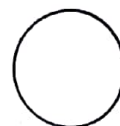

نور زه انصاف ڏي چانه نه غوارمه
که وس ڏي اور سپد شپريني زما
واپه ڪنبي خولي به په سوڪ سموم

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کابو تجارت مه کوه

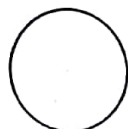

دېرې بې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
خان پسي بند کړي د ياتو روم ورونه

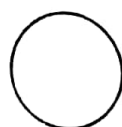

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له ويري
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دي مينه ده خو
بيا به دي هرڅه نه باور پورته شي
که دي د ښارپه هسپتال کښې شپه شوه

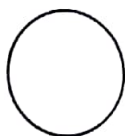

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کړي
مونږه څه هم اوبو زاوړلي نه يو

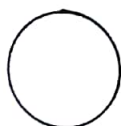

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا بگوپه ذهن مې تياره راوړي
دا بڼه وتاي د بجای بلونه

عبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر د هوکه ده
اوبه په وانگ چا بيلې کړې نه دي

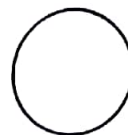

شېرینه واي که سيلو راغله نو
خدای شته چې پر مخي را اوغورخېني
زمونږ د کور تيه وېنو او خوره

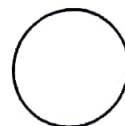

په يو نظر چې به يې زه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانې ي د وجود اونه شي

يو لېوني په دک بازار کښې وېدل
شوک چې وسله باندي مضبوط نه وي نو
هاغه ي خوننده وسيلې لټوي

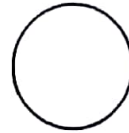

زه ک ي يو درز اوکړي پرېشانه شمه
خاوري به ياد کړي دکلونو په سر
دا هواکافي چې وږي خوروي

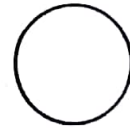

منم فضا ي معطره كره خو
خدای شته دا حق ورله وركړ دے چا
هوا په خه وېشي وږي دکلو

پر بندہ داستا دوس خبرہ نہ دہ
ہغوی دسر پہ سپوری اور گوی
شوک چہ خشاک لہ دکور اونہ وہی

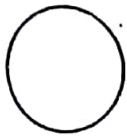

دبید نمیبو پہ دی وران کلی کنبی
مارغان چہ جانی جو پوری شہریخی
د طوفانونو علی بنکارہ شی

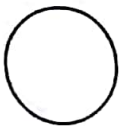

ہیچ پلنبی نہ وو د ژوندون خوندو
چہ د اسمان شوکی تہ اور سپد
رالہ ارمان راغی د خلی زمکی

بی لہ شہ و جی رالہ راشی ژپا
جو پری زما د لاشعور پہ شپہ کنبی
سرتوری پیغلی ماتموندہ کوی

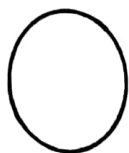

دہری شہدلی د رقیب سترگی دی
چہ آئینہ ورتہ پہ لاس کرمہ نو
د سپی شرمن پہ خان راواچوی زر

وینہ مو جام نہ شہی واورینہ شیدہ
منم شہریخی دہرہ گرانہ دہ خو
کتوی پخانہ کپہ د زبتون تلو کنبی

زُه تَقَاضِي دُ مِينِي بِنُه پِيئَرَنَم
 وِلي زَمَا هَم خَه غَوْبَنَتِي شَتَه دَے
 خَه خَه دَ لَو بُو گُوڊا گَے خَو نُه يَم

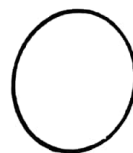

مَنم چِي هِيئَه تَر بِنَه سَا زَبِي نَه خَو
 دُ چَا دَس سَبُورِي هَم نُه وِر كُوِي
 لَه تَعْبِير وِنُو نَه خَو بُو نُه وِي

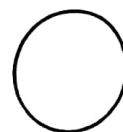

دَا تَقَدَّس ي لَه گَمَنَاه وِي رُوِي
 رَا تَه چِي جَخْتَه شِي گَلَرَنگِي ، لَه تَا
 دُ گُو تَم بَدَه جِئَمَه جُو پَرَه شِي

بِي وَسَه شَوے يَم بِي نَنگَه نُه يَم
 پِه بَد حَالِي بَانَدِي ي مَه تَبْرُوڊ
 غَوْبِنَه كَه اَو سُو زِي پِيئَرِي نَه بِنُه وِي

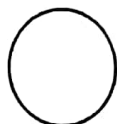

دَا سِي نَارَا سَتَه كِرُو دُ رُونَد عِبْشَوَنُو
 اَو س چِي بَجَلِي لَارَه شِي سَخْت اَو رِي كَبِي
 حَا ن تَه بِيوزِي هَم وِهَلِي نُه شُو

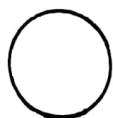

دُ چَا نَامُو س پَكِنِي جُو ر لَو تَه كِر لُو چَا
 چِي قَا فَلِي پَكِنِي دُ رَنگ مِشْتَه وے
 هَلْتَه دُ كَانُو بَارَانُو نَه كَسَن ي

زُهْ قَدَغُونَه پَه چَا نَهْ بَدَمَه خَو
بِنَهْ تَهْ يَه بَسَه بَد تَه بَد وَايَمَه
چِرَه 'حَيَات كِنِي خَلَق فَرَق كَوِي

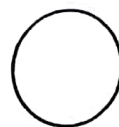

پَرِي دَه دُ بِنِي بَد دِي مَه وَايَه اوس
كَه دِي دُ لاس لاندِي سَاتَلِي شَوَه نو
داسِي پَه سَر بَابَنِي بَه تَه خَتَلَه

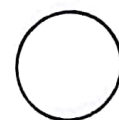

وَرَتَه چِي وَايَم بِنَاكْتَه جِيئِي دَه
شَهْرِيَنَه وَايِي دِي كِنِي شَك نَشْتَه دَه
خَو لَه پَوَزَه كُنِي كَبَه غَوَنَدِي دَه

پَكِنِي هِيچ لاري دُ منزل نَشْتَه دَه
تَرِي گَهْر چَا پَهْر دِي دُ صَحْرَا رِيگُونَه
اَنَسَان پَه وِرَانِي جَزِيْرِي كِنِي اوسِي

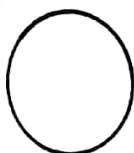

چِي كُنِي زَمَا مَكْرَمَه مَكْرِي اَوْلِيْدَه
نَو وَا رَخْطَا پِيغَلِي لَه خِيْلِي وِيْرِي
دُ اَزْغِي اَوْبَه پَه مَه اَوْشَكَلِي

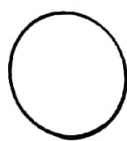

غَلِي كَه نَاسْتَا يَم خَو خَو تَكَبَرَمَه زُهْ
مَه خَامُوْشِي كَانِي كَوَلِي نَهْ شِي
غَرَوَنَه لَوَا شِيْنَدِي چِي غِي اَوْنَكْرِي

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانږې پانږې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې شوي

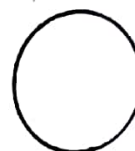

رب به ې روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

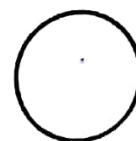

اوس دې ستم تاه د ژوند څه او وایم
چې زه د خپلې تنډې حال وایمه
نو په سیند ونوکښې اوبه اوچې شي

شي چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايست د موسيقي موجوده

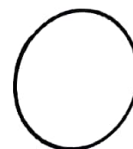

ټکور ټکور به ې زخونه نه وي
چې ې په ټول وجود د ناز مېرمنه
که د ژمي د غرې خوره شي

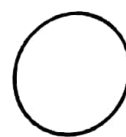

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا وړمبې څرکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

په زړه چاودون پوري مې خاندي شله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کنيې
د بنار په بنگ باندي ډاکه پرېوته

زه به دې زهر و باندي نه وړم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

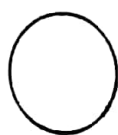

وايي شكونه په تا نه كوم خو
داسې بي وخته چې له كوره اوچي
زه دې د زړه له زوره خلاصه كېمه

شپړينه وايي له نظره به شي
هله قدم بده له درشله بهر
چې بسپلني درته لوكي كېمه زه

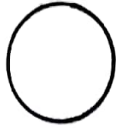

ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسي پرانيږي
پېريان راپاسي په ما كټ وپوي

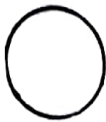

چې هلوځلو يې هېڅ خوند اونكړو
كونډې وېدل هرڅه په شرق اوڼگه
خو رب دې اوس زما خاوند اوښيني

دُ ژوند رفتار لا اودرولے شي څوڪ
داسي په وړاندې زمانه لاره شي
چې آينه دانه وانه لاره شي

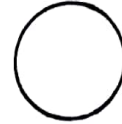

له خپل عادتو او پرېدو نه شي خو
اووړي داخل راتو غږ مڼه كوه
بيا به قسم دے داسي كار نه كوم

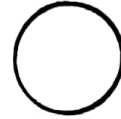

پخه توبه كه لې ويستاي ده هم
په پټو سترگو پرې باور مڼه كوه
پرے كه اوسوزي خو ول وي پكتاي

شېرینې ستا گياي په سر سترگو خو
كه دي زما دابده وړخ اولیده
درنه به او تېستي د شېرې خوبونه

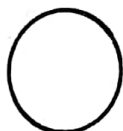

خاغا زړه به خرابېني زما
لاخو مې سترگې هم ورغلي نه وي
تا د كچه خوبه راپاسولم

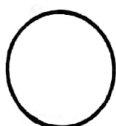

بهر چې نه كړې له درشل نه قدم
چې لې دولی د پلار له كوره اوچي
پوښه شه د بنځي جنازه پورته شوه

اوس راتہ خاندي چي ميسر غوثوي
ياد کړه چي حان به مې له ټوقې ورځه
نو تا به کړيکه کړي چي غرقه شومه

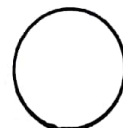

مردار خواره وي د ذت سره مخ
رب نه د باز غوندي فطرت او غواره
پر بنده د بل په نهرې تشخوند ما وه

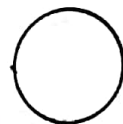

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندي چري
حقه خبره ما کولې نه شوه

چا درته او بنودلي دا خبري
چي د پهبانسي تختي ته ما خپروي
او وايه ستا خوله کتې د چا ژبه ده

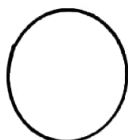

خدائے شته چي کانه جوړ په کور شوزما
مېرمنه داسې لکه کله شوه چي
لگيا ده توت ته بيکيا نه وايي

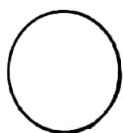

ستا سر ته زې خو يادې کلي کتې
نن دي د چا سترگې ليدلي دي چي
د پوکتې نه دي هوا وټي ده

وار مي خطا وي چي قيامت رانه شي
خو چي چا پره اذانونه واورم
زبه مي قرار شي په سبده پر بوخم

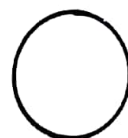

زه عجاھد يم د اسلام اومتی
د پر گنهکار يم خو که وخت راخي نو
زما د توري زور به هم اووينی

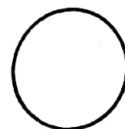

ساینس دے کنهوتضادونوکني ورک
که مرحله د اختلاف راخي نو
په پتوسترگوبه قرآن پسې خم

خدائے شته چي ساه لاله تياره دوجوي
شبع له دي غمه وژلي ده ما
د پتگانو خون راپوري نه شي

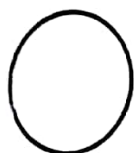

د خپل ماشوم خيال به ي نه ساتلو
چي رب ترې واخست نو اوس هغه بنغه
خان سره غپن کني کوي کوي کوي

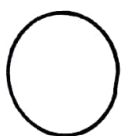

بي شکه خان بنائي شريفه وينه
دا درته نه وایم چي بددي اوک
خو د يو لاس گوتي هم فرق لري

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانوپه خه طبعي اوکوم
زه لا اله الا الله واهمه

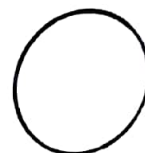

نن راته جبل کني يوقدي اوويل
هره خبره باندي سوچ وي پکار
توکلي لاري خولي ته نه رايي بيا

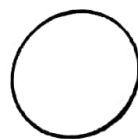

تا چي دالي کري راويس د ميني
د هغي پلارپه رنگي حال شو زما
چي ناوي نور ورته په کورناستوي

کافي ره دومره اطمینان ماسره
چي مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مری ته لاس اچوم

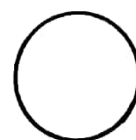

ما کني مکنهي خرابي دي منم
هېڅ د خپل خان زه صفائي نه کوم
خو رب دي نکوته اوس پام کړي زما

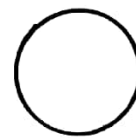

توې اوباسمه توې ماتوم
بلا کمزورے يم بي وسه يمه
رب ته زاري کوم چي ما اوغنيي

بن خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چي په گوره باندي مري د بيمتان
خله ي زهرو باندي اوورنه

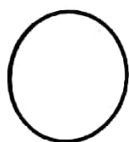

زه د انسان بي حرمتي نه كوم
خو چي وينا د پيغمبر رد كوي
نو كوڅه ډب سپي ترينه بنه كومه

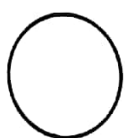

د سياسي رهتما ژوند خاوري شه
د امرسي خوند ي په خوله كني وي لا
يو زور اور ي بي نپتي كسه كړي

اش پرېوځي په ماحول د گناه
د بنسار له خلقو جوړ غېرت اووتو
دوه از مري يوه پيچري كني اوسي

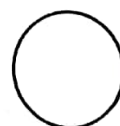

موشكافي دي ي په شرق اوگي
چي شريعت سره په لاره نه ځي
بيضي زه داسي تصوف نه منم

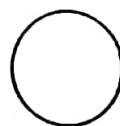

څنگه وي نوره د ايمان كزوري
رانه چي اوس د جبعي مونچ شي قضا
زړه كني زره هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
کښې مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږې اوس سلام نه کوم

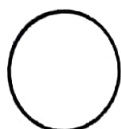

کښې بناسټونه يې په سترگو کښې وي
خو بې دسې يې راڅخه داسې کړي
لکه د ناوې مخ په اور اوسوزي

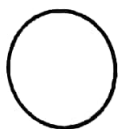

بې حايه ضد دې داسې رڼ مرېز کړم
لکه بيد بخته پښتنه پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگړي ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده يې جوړه شوې وي دا
جنگ کښې روا شي ناروا کاروند

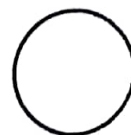

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ښه
خو روزانه راته څه رې بدلوي

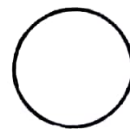

وېل يې داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بې هڅه چې رابړک شوې په ما
تا جوړ مې پسي شوملې څکاي دي

ماه وایه، نه پته پته بی نسر په گوته
راسره داسی گوته تا اوکپه چی
په غریبلو سترگو هڅه نه وینم

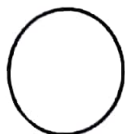

د تکلف محتاجه نه ده، مینه
وس چی دی نه رسی زمالیونوی
تاوده ستونه راته خله کوی

که ی په کور کښی هڅه درک نه لگی
خو چی مېلمه راکړه راشی نو بیا
ورله خپل خان حلالوے شمه

بلا خوندونه به پکښی وی منم
خودا د مینې سپکاوے کښمه
تنده د کمل په پرخه نه ماتوم

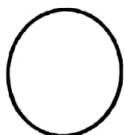

اونی په دغه غم کښی خان اوخوړه
زما پخې مېوی به دی موسم کښی
د چا سپرو جولو ته خان غورخو

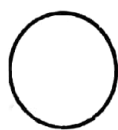

خپله لمنه په خان مه اړوه
دا ته چی بل بریندوی اومنه
ستا به له سره هم پټکے پرېوځی

دا بی نیازی د محبت اووینده
وايي د لوبډې نه دې مړه شمه خو
رانه به نیار ته مزدوری له نه شي

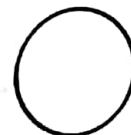

د ترخه مه اوځه د کلي اوځه
ستا مجبوری بی خایه نه دي منم
خو شوک په چم مالت کني غلانه کوي

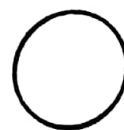

پي چې د تي ماشوم له نه ورکوي
ته خان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چچو له خپل شوده ورکوي

اووایه بناده ورځ به خه اوویني
چي دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه چي ککړوي حجره کني

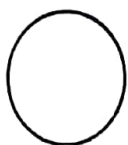

زار د بناریانو له نرمی نه شمه
بنځي ي دوسره په سر اوختلي
اوس ترې پستی له لوبډې نه موي

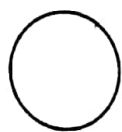

لکه شیشه ي زړه ذره ذره شي
د شپي چي پاسي د رڼا قاتلان
په کانونو اولي د کوڅو بلیونه

هسي بي حايه خوشحال بي په خه
ما چي ترياقي د محبت خلكه دے
د ماد په زهرو باندې نه مرمه زه

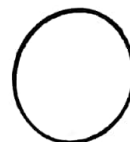

کور لانه ورک دے او د ژمي شپه ده
ستا د نظر تاوونه هم ساره دي
دا بي حسي مې چرتنه کاڼه نه کړي

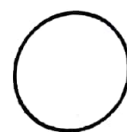

سترگي په دې کني خه مړي شي دچا
چي سپر اوږه خان له پيدا کړمه زه
نو د کارغانو سېل راټول شي په ما

د سانس دا معجزه هم اوويني
مياندوته داسې ستنې اوگوي
چي په بچو ورله زيږه راوړي

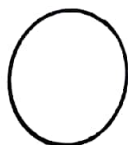

چي ئې په ټي وي اشتهار اوکته
وسل ئې دا په بڼو مېر ظلم دے
دوو نه سېوا بچي راوړه نه شم

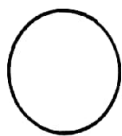

دخدای کارونو کني خوک خه اووايي
زما نظر چي په لټون و د چا
اوس مې په سترگو باندې بڼه نه لکي

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگي نشته دے
پلار چې راپاسي خپله لور خرڅوي

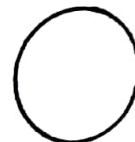

د پښتو شمله به نه تپتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته د بېگم نه مشوره اخلي

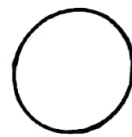

رښتيا وينا به په هر حال کښي کوم
سترگه زما د هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله څنډې شپړيږي

د چاپه نه غوښتلو هېڅ اونه شو
د دوو پيه تېر کښي ي لس اوزېږول
خانداني منصوبي غرقه کړله

د احمقانوڅه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښي غوږل نه کوي

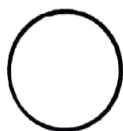

چرته د يو لاسه خټلے دے پړق
تاچې په خپو نگرينې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

شوک د فطرت لاري نيولے نه شي
زغم چي سدوا شي تاته بنه پته ده
گرداني شهلا، آتش نشان شي غرونه

نن چي مي شوندي ورته اوچيچلي
وٺل ئي خپل علاجه په وخت وي پکار
ستا په مانغو کښي جوړ چينچي شوک دے

شوک ترينه سمه ورځ بيدلے نه شي
راښه ئي اوښکو په رخسار خواره کړه
بنکاري چي بيا چاته اوبه خروي

وېر مبارک ورته د لوسته وادله شه
خوستا د سپين سر نه قربان شم ابي
بسي له ميانده نه چي شوکوي

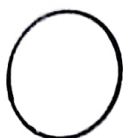

هر شخه چي ووخوتابا چوڼ نه کوو
راته په شا چا وټولے ئي جوړ
داسي چي خولي پوري ده بچي او ترو

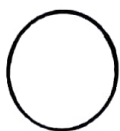

درسه دا خبره نه منده
که زړه دي تور دے له دنيا زاهد
نو بيا د کور سفېدي خله کوي

زُهَ هَادِثُو رَا ثَوْنَدِے کَرِے يَمِه
رَانِه چِي لَاس دُ مِيَنِي رَابَنگَلُو تَا
دُ سِيَنَد چِيُو رَالِه پِنَاه رَاکِرِي

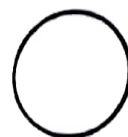

تَه خِيَلِه لُور خُور قَرَمَبَزَنَه گَمِنَه
خُور مَآخُه دَاسِي اُورِيَدِي دِي چِي
خِيَلِه بَرَجُو لِه پَرِي بَاتَه بِنُه وَي

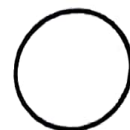

دُ ثَوْنَد پِه هَر پَرَاؤ تَنُور لِبِه دِے
دُ بَارَانُونُو اِنْتَار مَه کُوه
چَرَتَه وَرِيچِي غَرغَنَدَه اُونکِرِي

دُ دِش دَا لُوئُ اِحْسَان بَه خُوك هِيروِي
لَا جِيَنَاوِي دُ لُشُو کَالُو نَه وَي
دُ پِنغَلتُوب غُورخُنگ ي مَلَا مَاتَه کِرِي

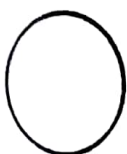

چَا لِه هَم نَه وِرکُوي حُائِے پَه زِرُه کِنِي
پَه صَفَايِي بَانَدِي ي مَه تَبَرُوحَه
هِيرو خِيَل مَج دُ اِيِيَنِي نَتَه دِے

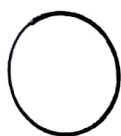

سِرکَه مِي غُوارِي نُو پَه خُود کِنِي اِهَه
کَه سِيَادِي دِي پَه حُان رَاوَسْتَلِي
سِر بَه هَرخُه تَه وِر پَه خُوي کِرِي زُه

ويڻي ۽ اوڻڪلي زما د وجود
ما ڊاڪٽرانو باندي مه گرجوي
رب دي د خولي لاري داروگري زما

زه بدگمانه ستاپه مينه نه يم
خو ڇڻڪه زده ڪم د راگونو ڙبه
مزدور غريب د لوڊي غور نه ويڻي

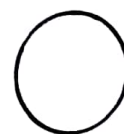

شهريني دا يو اعتراف به ڪوي
درد د خدا پرده ڪنبي مه پتوه
خلق د مات نونبي اواز پيڙني

راته ۽ مه وينهه ڇري پر پرده
يتيم ڪه ڊر هم خدا ۽ خوشحاله ڪريو
خو د ڙپا عادت تري اوننه وتو

چاته د سڀي سڀي نظر نه ڪوي
هسي بي هاڻه پري خان مه سڪوه
ڪانه هغه دروند وي ڇي پروت وي پها ۽

د حقيقت زهر گوتاهي دي ما
زه خو د خوب دنيا ڪنبي نه اوسمه
پنڌله به ڇه غبڻه ڪنبي زو ۽ راڪوي

دُ شاعر چاپ کتابونه

۱. دُ رنہا سپوری، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کښې خوب دُ چکودر پاتې نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
- روپے ایوارډ یافتہ چاپکاریم بخش ایوارډ ۱۹۹۶ء
راتہ غوږونو کښې بنگړي شرنګوي
دُ پښتو ھاڼکو مجموعه (چاپ ۱۹۹۸ء)
۴. گرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)
۵. کابڼي دکھل پټه لاس کښې خوندي نه کوي
دُ پښتو ھاڼکو مجموعه (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱. وايه زما دُ خوب تعبير بيه خدئ وي
پښتو شعري مجموعه
۲. رضا حمداني شخصيت اور شاعري، ایم۔ فل مقالہ
۳. بيباکئي اظہار، دُ اردو تقریرونو مجموعه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**